

খোলাকায়ে বায়েদীন

চতুর্থ খলিফা

হজবত আলী মোবতজা

— ১২ —

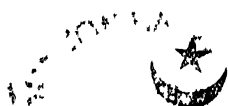
মৌলবী হাজী ফাইজ উদ্দিন আহমদ ।

হুগুবন্দ একট্টা প্রিন্টিং সোমচন্দ

মোবহাট ।

হজবত আলী মোবতজা।

রচক

মৌলবী হাজী ফাইজ উদ্দিন আহম্মদ,

ভূতপূৰ্ণ একট্ৰী এলিটেট্ৰেট কৰ্মচনাৰ,

মোমহাট।

প্ৰকাশক :—

মোহন। এন্, ফেন, আহম্মদ সি, এল্-টি,

১০১১

১০১১

১৯২৯।

বেচ থানে ৩০ তিনি অনা মাগোন।

কলিকতা

২নং বেথুন বো, ভাৰতমিহিৰ ২১ত
শ্ৰীসৰ্কেশ্বৰ ভট্টাচাৰ্য্য দ্বাৰা মুদ্ৰিত ।

সূচীপত্ৰ

বিষয়	পৃষ্ঠা
ইছলাম-গ্ৰহণৰ আগছোৱা—জন্ম, নাম, ল'ৰা কাল ...	১—২
ইছলামত আত্ম সমৰ্পণ ...	৩—২
ছাহাবী জীৱন ...	৪—১
খিলাফত—মদিনাত বিপ্লবৰ সৃষ্টি, হজ্জৰত আলীৰ খলিফা পদ গ্ৰহণ	৬—৮
তালহা আৰু জোবেবৰ ষড়যন্ত্ৰ—তালহা আৰু জোবেবৰ মক্কাযাত্ৰা	৮—৯
হজ্জৰত আয়েশ্বাৰ বিদ্ৰোহ—ভিন্ ভিন্ শাসনবৰ্ত্তীক ভিন্ ভিন্ প্ৰদেশটো পঠোৱা আৰু তেওঁলোকৰ পুনৰ আগমন, মাৰিয়া আৰু খলিফাৰ মনোমালিকা, হজ্জৰত ওছমানৰ হত্যাৰাওঁৰ প্ৰতিশোধ ল'বলৈ হজ্জৰত আয়েশ্বাৰ প্ৰতিজ্ঞা, হজ্জৰত আয়েশ্বাৰ লগত তালহা আৰু জোবেবৰ যোগ দিয়া, হজ্জৰত আয়েশ্বা, তালহা আৰু জোবেবৰ বহুগা অধিকাৰ...	১০—১৫
বহুবাৰ বিদ্ৰোহ দমন—হজ্জৰত আলীৰ বক্তৃতা আৰু তাৰ ফল, হজ্জৰত আলীৰ বহুবাৰ যাত্ৰা ও কুফালৈ দূত পঠোৱা, জোবেব আৰু তালহাৰ লগত হজ্জৰত আলীৰ কথা-বতৰা, বাৰিবা বণ, তালহা আৰু জোবেবৰ মৃত্যু, হজ্জৰত আয়েশ্বাৰ পৰাজয় ...	১৬—২১
হজ্জৰত মাৰিয়াৰ লগত বণ—মাৰিয়াৰ খলিফা পদ গ্ৰহণ, চেফিন বণ, মাৰিয়াৰ লগত হজ্জৰত আলীৰ বণ আৰম্ভ, হজ্জৰত আলীৰ সৈন্যবিলাকৰ অসন্তুষ্টি আৰু তেওঁৰ বিৰুদ্ধাচৰণ, হজ্জৰত আলী আৰু আবুল্লাৰ বণ ...	২২—২৬

বিষয়				পৃষ্ঠা
নিচিবত মহা বিপ্লব—মোহাম্মদ-বেন-আবুবকৰ	আৰু	মালিক		
আলেস্তাৰক নিচিবলৈ পঠোৱা, আলেস্তাৰ	আৰু	মোহাম্মদৰ		
প্ৰাণবধ কৰা...	...	...	২৮—২৯	
এছৰাত মাৰিষাৰ মৈশ্বৰ পৰাজয়	...	...	৩০	
জিয়াদক ইবাণটৈ পঠোৱা	...	...	৩০	
মক্কা আৰু মদিনা আক্ৰমণ	...	...	৩১	
স্বাহাদৎ	...	...	৩২—৩৫	
বাফেজী সম্প্ৰদায়	...	...	৩৬	
আক্ৰুতি	...	...	৩৬	
পৰিবাদ	...	...	৩৭	
এক্সতি	...	...	৩৭—৪০	

চতুৰ্থ খলিফা হজৰত আলী মোৰতজা।

ইছলাম গ্ৰহণৰ আগছোৱা।

ইৰাণৰ প্ৰসিদ্ধ সম্ৰাট নস্তশ্বেৰৌঁৰাব নাতি খুছৰপবৰেজৰ শাসন-কালত
মক্কা-নগৰত বিখ্যাত কোৰেচ্ বংশৰ বনি-
জম্ম।
হাশ্বিম ফৈদত, ৫৯৮ খৃষ্টাব্দৰ ২৩ বজ্জব,
দেওবাবে, 'শ্বেবে-খোদা' হজৰত আলী মো'ৰতজা কাৰ নামান্নাহো আজহাহব
জন্ম হয়। তেওঁৰ পিতাকৰ নাম আবুতালেব। আবুতালেবৰ ভতিজা শেষ
নবী হজৰত মোহম্মদৰ (দঃ) বয়স তেতিয়া ২৮ বছৰ হৈছিল। হজৰত আলীৰ
জন্মৰ সময়ত তেওঁৰ পিতাক ঘৰত নাছিল। হজৰত বহুল-কৰিমে (দঃ)
এই শুভবাতৰি পাই, আবুতালেবৰ ঘৰলৈ গৈ, কৈচুৱা আলীক নিজৰ
কোলাত লৈ নিজ হাতেৰে গা ধুৱাই দিছিল।

সাধাৰণে হজৰত আলীক 'আছাদ', 'হায়দৰ' আৰু 'আলী' এই তিনিটা
নামেৰে মাতিছিল। কিন্তু তেওঁৰ 'গকব'
নাম।
(উপাধি) বহুত আছিল, যেনে—'মোৰতজা'
(আছাদৰ প্ৰিয়), 'শ্বেবে-খোদা' (আন্নাব বাঘ), 'আছা-হুকাহ-আল্ গালেব

(আল্লাৰ বিজয়ী সিংহ), ‘স্বাহে মৰগী’ (নবপতি), ‘ইমামুল মোস্তাকিন্’ (সাধুসকলৰ নেতা) ইত্যাদি।

হজৰত আলীৰ চাৰি বছৰ বয়সত আৰব দেশত ভয়ানক আবাল

(১) হন। তেওঁলোকৰ পৰিয়ালটো বৰ ল’ৰা-কাল।

ডাঙ্গৰ, লৰা-ছোৱালী বহুত, খৰচ বৰ বেছি।

তাতে ব্ৰহ্ম আকাল আহি পৰাত, আবুতালেব বৰ বিপদত পৰিল, ছুবেলা ছুঘুঠি পেটভৰি খাবলৈকে টান পৰিল। ইয়াকে দেখি, বচুল-কৰিমৰ (দঃ) বোমল হিয়া বান্দি উঠিল। সেই কাণত বনি হাশ্বিম বংশৰ মাজত হজৰত আব্বাছেই সকলোতকৈ ধনী আছিল। হজৰত বচুল-কৰিমে (দঃ) তেওঁৰ ওচৰটো গৈ ব’লে, “চাচাজান! তানী ওটাই তৰ বিলাই দেখি মোৰ বুকু চুচিবা হৈ গৈছে। মই মনত ভাবিছোঁ, আব্বাৰ দিন বেইটো আলীক মই পোহ পাল দিম আৰু আপুনি তেওঁৰ ভায়েক জা’ফৰক পোহ পাল দিবক।” হজৰত আব্বাছে এই প্ৰস্তাৱত সন্মত হ’লত, জা’ফৰ আব্বাছৰ লগলৈ গ’ল আৰু আলী বচুল বৰিমৰ (দঃ) বগলৈ আহিল। তেতিয়া আলী ৭ বছৰীয়া।

হজৰত বচুল বৰিমে (দঃ) আলীক নিজৰ লগত ৰাখি, সেই দিন ধৰি তেওঁক সকলো লাগতিয়াল বিষয়ত শিক্ষা দি নিজৰ ঠাচত গঢ়িবলৈ ধৰিলে। উপস্থিত ওজাব হাতত পৰি মহাত্মা আলী অলপ দিনৰ ভিতৰতে শাস্ত্ৰ শস্ত্ৰ সকলো বিষয়তে ভালকৈ পৈণত হৈ পৰিল।

---

(১) এন্থকাৰে শিখা ‘হজৰত মোহাম্মদ’ ৩৭, পৃষ্টি ৮৬৬।

ইছলামত আত্মসমৰ্পণ

বিবি খদিজাৰ ইছলাম-গ্ৰহণৰ পাচতে, পুৰুষৰ মাজত নিজৰ সাতান
পুৰুষীয়া বোপা-ককাৰ পৌত্তলিক ধৰ্ম্মক নেওচি,
৩১১ পৃঃ। সকলো বাধা-বিঘিনিটো আওকাণ কৰি, আলৈ-
আছকালৈলৈ সমূলি ভয় নকৰি, সকলোতকৈ আগেয়ে হজ্জৰত আলীয়ে,
বাপেকক নজনাটকৈ উপহাসি ইছলামত দীক্ষিত হ'ল। এই সময়ত হজ্জৰত
আলীৰ বয়স ১৩ তেৰ বছৰ।

ইছলাম-গ্ৰহণৰ আগেয়েও তেওঁ কেতিয়াও কোনো প্ৰতিমাৰ আগত মুৰ
দৌৱা নাছিল। এধৰ্ম্ম-আব্বাছৰ পৰা জনা যায়—সকলোতকৈ আগেয়ে নবী-
কৰিনৰ (দঃ) লগত প্ৰকাণ্টকৈ নামাজত যোগ দিয়ে হজ্জৰত আলীয়ে।

নবী-কৰিমে (দঃ) নিজৰ ধৰ্ম্মপ্ৰচাৰ কৰিবলৈ নানা বৰকম চিন্তা কৰি,
জয়জয়তে এৰাতি আপোন কৈদৰ (বনি-হান্নিনৰ) জনচেৰেক মুখাল মানুহক
নিগম্ভণ কৰি নিজৰ ঘৰলৈ আনে। খাই-বই উঠাৰ পাচত, তেখেতে তেওঁ
গোকৰ পৌত্তলিক ধৰ্ম্মৰ অসাবতা আৰু একমাত্ৰ নিবাকাৰ আল্লাৰ উপাসনাৰ
মাহাত্ম্য বৰ্ণনা কৰি ক'লে—“তোহিদ” অৰ্থাৎ একত্ববাদ সত্যধৰ্ম্ম প্ৰচাৰ
কৰিবৰ নিমিত্তে আৰু ভ্ৰান্ত মানুহবিলাকক মুক্তিৰ সৰল পোন বাট দেখুৱাবৰ
নিমিত্তেই আল্লাহতালাই মোক পঠিয়াইছে। মই এতিয়া সেই ফাললৈ
আপোনালোকক আহ্বান কৰিছোঁ। কৰ্তব্যৰ এই কঠোৰ পৰীক্ষাত
আপোনালোকৰ মাজত মোক কোনে সহায় কৰিব,....?” তেতিয়া হজ্জৰত
আলীয়ে একেচাবে উঠি আনৰ উত্তৰলৈ বাট নেচাই মাত লগালে—“য়া বহু-
লুল্লাহ! উপস্থিত সনজ্জুৰাৰ মাজত যদিওবা মই নিচেই ক্ষুদ্ৰ আৰু বলচীন,
তেও মই অস্বীকাৰ কৰিছোঁ—মই আপোনাক নিস্বার্থে সহায় কৰিবলৈ
সাজু আছোঁ।”

এই এঘান মাম ল'ৰাৰ মুখত এনে মহৎ বাক্য শুনি, হজৰত মোহম্মদে (দঃ) উলাহতে নিজৰ পবিত্ৰ হাতেৰে তেওঁক আঁকোৱালি ধৰি চিঞৰি ক'লে—“মোৰ ভাই, মোৰ সাহায্যকাৰী ভাই, আই আমি ক্ষুদ্ৰ শক্তি লৈ মহা-শক্তিমান মহান আল্লাৰ সত্যধৰ্ম প্ৰচাৰ কৰিবলৈ আগুৱাওঁ।” কোৰেচবিলাক অবাক ! পাচত সকলোৱে আগুতালেৰক ইতিকিং কৰি, দিহাদিহি উঠি শুচি গ'ল।

ছাহাবী-জীৱন

হজৰত আলী ইছলামত দীক্ষিত হোৱা দিন ধৰি সকলো সময়তে আৰু সকলো বিষয়তে বচুল-কৰিমৰ (দঃ) সহায় সাৰথি হ'ল। পৌৰাণিক কোৰেচ বিলাকে ইছলামক নিৰ্মূল কৰিবৰ নিমিত্তে কত বকমৰ ষড়যন্ত্ৰ কৰিও এবো কৰিব নোবাৰি, তেখেতৰ প্ৰাণ বধি একেবাৰে তেওঁলোকৰ বাট মুকলি কৰি লবৰ চেপ্টা কৰিলে। বচুল কৰিমেও (দঃ) আল্লাৰ হুকুম মতে মদিনাতৈ ‘হিজৰত’ (প্ৰস্থান) কৰিবলৈ সাজু হ'ল। যি ৰাতি তেখেতে ‘হিজৰত’ কৰিব, সেই ৰাতিয়েই শত্ৰুবিলাকে উদং তৰোৱাল ভাতত লৈ তেখেতৰ ছুবাব মুখত বাঢ়ি টোপালি পাৰি আছে, বাজলৈ ওনাহেহ বাগ শেষ কৰিব।

বচুল-কৰিম (দঃ) হজৰত আদীক তেখেতা শোৱা পাটাত সেউজীয়া কাপোৰ এখনেৰে ঢাকি শুই থাকিবলৈ ব'লে আৰু তেখেত নিজে ঘৰদ আনানোদি বেৰ সবকি ওলাই গ'ল।

সমুখত দুৰ্দাস্ত শত্ৰু, উদং তৰোৱাল—মৃত্যুৰ বিভীষিকাতো আওকাণ কৰি, ‘স্বৈৰে খোদায়ে’ বচুল-কৰিমক (দঃ) বক্ষা কৰিবৰ নিমিত্তে, নিশ্চিন্ত নমনেৰে, ওৰে ৰাতি শুই থাকিলে। ঘাতক বেইটাই ছুৱাব

ফাটেদি জুমি চাই, এজনক শুই থকা দেখি ভাবিলে যে, বহুল-কৰিমই (দঃ) শুই আছে। বহুত পৰ বৈ বৈ আমনি লাগিলত বলেরে সিহঁতে ভিতৰত সোমাই, নিজ নিজ তৰোৱালৰ মুঠি টানকৈ ধৰি মূৰলৈ টোঁৱাই কোব মাৰিব খোজোঁতেই, হজৰত আলী গিৰিস্ কৰে উঠি সিহঁতৰ আগত থিয় হ'ল। সিহঁত কেইওটা জয় পৰি গ'ল (১)। আচল গুৰু ভক্তি! আচল হৃদয়ৰ বল! এনে আত্মত্যাগৰ উদাহৰণ জগতৰ বুৰঞ্জীত পোৱা টান।

হজৰত বহুল কৰিম (দঃ) মদিনাশূৱা হৈ গৈ কোবাত ওলাল। ইয়াতে কেইদিন মানৰ পাচত হজৰত আলী মজ্জাৰ পৰা হেলাই হেঁপাই কথমপি শত্ৰুপৰা হাতসাৰি বহুল-কৰিমৰ (দঃ) লগত লগ খালেগৈ। তাৰ পাচত তেওঁ মদিনালৈ যায়।

‘হিজৰত’ৰ দ্বিতীয় বছৰৰ বজব মাহত মদিনাত নবী-নন্দিনী ফাতিমা জোহৰাৰ লগত হজৰত আলীৰ শুভ বিবাহ হয়। বিয়াৰ সময়ত হজৰত আলীৰ বয়স ২১ বছৰ ৫ মাহ আৰু ছোৱালীৰ বয়স ১৫ বছৰ ৫ মাহ ১৫ দিন আছিল। (২)

সকলো ‘জেহাদ’তে (ধৰ্মৰণতে) হজৰত আলীৰ অলৌকিক বীৰত্বৰ প্ৰভাৱ আৰু অসাধাৰণ বণ-বিদ্যাৰ পৰিচয় বুৰঞ্জীৰ পাতত সোণালি আধৰেৰ লিখা আছে (৩)। তাবুক-বণত বাজে আন প্ৰত্যেক বণতে হজৰত আলী ‘আলম্ বদাদাৰ’ (নিচান ধাৰী) আছিল; কাৰণ---আববৰ নিরম অনুসৰি যি জন বিশ্বাসী, বণশত্ৰুত অটল থাকে, তেনে বীৰপুৰুষহে নিচানধাৰী হব পাৰিছিল।

(১) প্ৰথমে লিখা “হজৰত মোহাম্মদ”ৰ ১১০—১১১ পিঠি চাওক।

(২) এই বিয়াৰ বিস্তৃত বিবৰণী “হজৰত মোহাম্মদ”ৰ ১৪৪-১৪৫ পিঠিত আছে বুলি ইয়াত দুনাই উল্লেখ কৰা নহ'ল।

(৩) হজৰত আলীৰ বীৰত্বৰ বিস্তৃত বিবৰণী “হজৰত মোহাম্মদ”ৰ ঠায়ে ঠায়ে আছে বুলি ইয়াত দুনাই উল্লেখ কৰা নহ'ল।

খিলাফত ।

নব্বাৰ্থম কেনানাৰ হাতত, ৬৫৫ খৃষ্টাব্দত (৩৫ হিঃ) হজ্জৰত ওছমান মদিনাত হিন্ধবা স্থাপ্ত । ‘স্বহীদ’ হ’লত মদিনা নগৰত শত্ৰুতা, বাক-বিতণ্ডা আৰু নানাশ্ৰেণীৰ ঘোৰ বেমেজালিৰ পাচোৱা বতাহ ববলৈ ধৰিলে । সেই প্ৰবণ ধুমুহাই গোটেই ইছলাম-ৰাজ্যক তল-ওপৰ কৰি পেলালে । কোন নামুহুক খিলাফ-পদত বৰণ কৰা যাব, এই প্ৰশ্ন লৈ ডাঙ্গৰ হেন্দালনি আৰম্ভ হ’ল । হজ্জৰত মাৰিয়া, জোবেৰ, তলহা আৰু আলী, এই চাৰিজনৰ নাম জনসাধাৰণৰ মুখত উপযুক্ত বুলি ওলাইছিল । এই সময়ত হজ্জৰত মাৰিয়া (১) মদিনাত নাছিল । গতিকে, বাকী তিনিজনৰ মাজৰ পৰাই এজন বাছি লব লাগিব । কেতাবাৰ মিচিৰীয়ে আৰু বছৰাবাসীবিদ্যাকে ত্ৰিপনী বিজয়ী বিখ্যাত বীৰ জোবেৰ, কুফাবাসীবিদ্যাকে চিৰিয়াৰ শাসনকৰ্ত্তা মাৰিয়াৰ, আৰব দেশৰ

---

(১) হজ্জৰত মাৰিয়াৰ পিতাকৰ নাম আবুত্বাৰ্ছমান আৰু মাকৰ নাম হিন্দা । তেওঁলোকৰ বিস্তৃত বিবৰণ গ্ৰন্থকাৰে লিখা “হজ্জৰত মোহাম্মদ”ত পঢ়ি চাওক । হজ্জৰত ওমৰৰ শাসন কালত মাৰিয়াই নিজৰ বিবিৰে সৈতে স্বাম (চিৰিয়া) প্ৰদেশলৈ আহে । তাত খৃষ্টানবিলাকৰ লগত যুদ্ধ কৰি বীৰত্বৰ পৰিচয় দিয়ে আৰু স্বাম প্ৰদেশৰ শাসন-কৰ্ত্তা নিযুক্ত হয় । তেওঁৰ বাৰুখানী নামেৰেই আছিল । তেওঁ এজন পৰাক্ৰান্ত শাসনকৰ্ত্তা বিশাল মোচ্চলিম সাম্ৰাজ্যৰ খলিফা হবলৈ সদায় তেওঁৰ ধাউতি আছিল আৰু হজ্জৰত আলীক খলিফা বুলি স্বীকাৰ নকৰিছিল । এই কণীবিহৰ গুটিৰ পৰাই বহুল-কৰিমৰ (২) বংশধৰ আৰু জেখেতৰ অনিষ্ট বহুলবিলাকৰ ইছলাম ৰাজ্যত নেতৃত্ব আৰু কৰ্তৃত্ব লোপ পায় । তেওঁ ১২ বছৰ ৩ মাহ কাল ইছলাম ৰাজ্যত একাধিপতি আছিল । তেওঁৰ ওমাইয়া বংশৰ প্ৰথম বক্তা ।

কেতবোৰ আৰবে ভাল্হা আৰু বেচি ভাগ আৰবে আৰু মিচিৰীয়ে হজৰত আলীৰ পক্ষ লৈ, ভয়ানক খলকনি লগাই দিলে । কথা অতি গুৰুতৰ হৈ উঠিল । এনে অৱস্থা দেখি, এই সঙ্কটাপন্ন পদ গ্ৰহণ কৰিবলৈ কোনেও আগ নেবাঢ়ে । ইফালে ভিন্ ভিন প্ৰদেশৰপৰা অহা শ্ৰুতিনিধিবিলাকে বেতিয়া-লৈকে কোনো কামিলা সাধু এজনক এই ৰাজ্য-শাসন-ভাৰ গ্ৰহণ কৰা নেদেখে, তেতিয়ালৈকে মদিনা নেৰে । সেই দেখি, তেওঁলোকে বৰ বিৰক্ত হৈ মদিনাৰ মুখাল মুখাল মানুহবিলাকক মাতি আনি ক'লে, “আপোনালোকে যদি কালিলৈকে এই গোলমাল-নিষ্পত্তিৰ এটা দিহা নকৰে, তেনেহলে ভাল্হা, জোবেৰ, হজৰত আলীক আদি কৰি বহুত মানুহ তৰোৱালৰ মুখত পৰিব ।”

এই কথা শুনি মদিনাৰ মানুহবিলাকে হজৰত আলীৰ ঘৰলৈ গৈ তেওঁক
 হজৰত আলীৰ শাসন-ভাৰ গ্ৰহণ কৰিবলৈ বৰকৈ টানি ধৰিলে ।
 খলিকা-পৰ গ্ৰহণ । কাৰণ, তেওঁ বংশানুক্রমে প্ৰধান ছাহাবী আৰু
 তেওঁৰ নিচিনা জ্ঞানী, উদাৰ, চৰিত্ৰবান,

সুবিচাৰক আৰু প্ৰকৃত বীৰ আৰবত তেতিয়া আৰু আন কোনোৱেই নাছিল । কিন্তু তেওঁ তেতিয়াও এই ভাৰ লবলৈ অমান্তি হৈ ক'লে, “আপোনালোকে যাকে বাছি লয়, মই তেওঁৰেই বশ্বতঃ স্বীকাৰ কৰিম ।” এনে উত্তৰ শুনি তেওঁলোক বিৰক্ত হৈ ক'লে—“আমি ধৰ্ম্মৰ সাক্ষ্য দি সুমিছোঁ, আমি কেনে বিপদত পৰিছোঁ তাক নো আপুনি নেজানে নে ? আপুনি ইছলামৰ কি বিলাই হৈছে জনা নাইনে ? আপুনি আল্লাহ তা'লাক ভয় নকৰে নে যে, ইছলাম-ৰাজ্যৰ এনে সঙ্কটাপন্ন অৱস্থা দেখিও, সমূলি আঁতৰি থাকিবলৈ ইচ্ছা কৰিছে ? সকলোপ্ৰকাৰে আপোনাত বাঞ্চে আন কোনো এই পদৰ উপযুক্ত হব নোৱাৰে ।” মদিনাৰ মানুহৰ এনে তেজী আৰু কঠোৰ বাৰু শুনি হজৰত আলীৰ চিন্তাসাগৰ উখালখাই পৰিল । তেওঁ ভবিষ্যৎ জ্ঞান-চকুৰে দেখিবলৈ পালে, যেন হেজাৰ হেজাৰ আৰব উদং তৰোৱাল হাতত লৈ

ତେଣୁ ଫାଲେ ଆହିଛି । ଅବଶେଷତ ତେଣୁ ତେଣୁଲୋକର ଶ୍ରୀକ୍ଷାତ ହରିଭବ ନି
 ବିନୀତ ଭାବେ କ'ଲେ—“ଯଦି ଆପୋନାଲୋକେ ଏକାନ୍ତ ଅନନ୍ତ ହେଛି, ମହି ଅଗତ୍ୟା
 ଆପୋନାଲୋକର ଧାଟିନି ବନ୍ଧା କରିବିଲେ ବାଧ୍ୟ । କିନ୍ତୁ ମହି ସ୍ୱାଧୀନ ଭାବେ କାମ
 କରିବି ।” ତେତିଆ ହଜ୍ରତ ଆଳୀକ ଲେ, ତେଣୁଲୋକ ମହ୍‌ଜିଦ୍‌ଲେ ଗ'ଲ ।
 ତାତ ସକଲୋରେହି ତେଣୁକ ସଂକୋଚିତ ସନ୍ମାନ କରି, ତେଣୁକ ହାତ ଧରି ବନ୍ଧ୍ୟତା
 ସ୍ତ୍ରୀକାର କରିଲେ । ହଜ୍ରତ ତାଲ୍‌ହା ଆକ ଜୋବେବ ତାତ ଉପସ୍ଥିତ ନଖକାତ,
 ହଜ୍ରତ ଆଳୀୟେ ତେଣୁଲୋକକ ମତାହି ଅନାଲେ । ତେଣୁଲୋକେ ଚାଲେ ବେ,
 ଏତିଆ ତେଣୁଲୋକର କୋନୋ ଧ୍ରକାର ଆସୋରାହ କାର୍ଯ୍ୟକରୀ ନହବ । ହେନଜାନି
 ବାଧ୍ୟ ହେ ବନ୍ଧ୍ୟତା ସ୍ତ୍ରୀକାର କରିଲେ ।

ସେତିଆ ତାଲ୍‌ହାହି ହଜ୍ରତ ଆଳୀର ହାତ ଧବେ, ତେତିଆ ତେଣୁକ ବନ୍ଧ୍ୟତ-କଟା
 ବିକଳ ହାତଧନ ଦେଖି, ଏଜନ ମାନ୍ତୁହେ ଏହିଟୋ ଏଟା କୁଲକ୍ଷଣ ବୁଦ୍ଧି କୈଛିଲ ।
 ଏହି କୁଲକ୍ଷଣର କୁ-କଲ ମ'ଚାକୈୟେ ଫଲିଲ ।

ମାବିୟାର ଅନ୍ତୁପସ୍ଥିତିତ ଏହି ଧଲିଫା-ବାହାନି ଆକ ଅଭିଷେକ କାମ ନିୟାବିକେ
 ହୋରା ଦେଖି, ତେଣୁକ ଆନ୍ତୁୟ ମାନ୍ତୁହବିଲକ ମତାଲେ ନ'ଗଲ । ଏହି ମନୋମାଲିକ୍ତବ
 ଭୀଷଣ ପରିଣାମ କାରବାଲା ମହାବଣ ।

ତାଲ୍‌ହା ଆକ ଜୋବେବର ସଢ଼ସନ୍ତ୍ର ।

ଜଗତତ ଏନେ କୋନୋ କାମେହି ନାହି, ବି ସକଲୋରେ ଏକମତ ହେ ମୁବ ଦୋରାହି
 ତାକ ଶ୍ରହଣ କବେ । କାମ ସିନାନେହି ମନ୍ତ୍ର ଲଜନକ ହଠକ, ଏଜନ ନହ୍ୟ ଏଜନ ତାର
 ବିପକ୍ଷତ ଧାକିବହି । ତାଲ୍‌ହା ଆକ ଜୋବେବେ ମହା ବେମେଜାଲି ସଟାବଲେ ଉଠିପରି
 ଲାଗିଲ । ହିଛା ହଲେହି ଉପାୟ ଓଲ୍ୟା । ଅଭିଷେକ କାମ ହୈ ଯୋରାର ପାଚତ,
 ତାଲ୍‌ହା ଆକ ଜୋବେବେ ହଜ୍ରତ ଆଳୀର ଆଗତ ହଜ୍ରତ ଓଚ୍‌ମାନକ ବଧ କରାବ

বিষয় উল্লুঙ্ঘাই, তাৰ প্ৰতিশোধ লবলৈ গোহাৰি কৰিলে আৰু সেই কামত হজ্জৰত আলীক পাবেনানে সহায় কৰিব বুলি অঙ্গীকাৰ কৰিলে। তেওঁলোকে হজ্জৰত আলীক এই ভাবী অশুভজনক কামত লোটিয়াই, দেশত অৰাজকতা আৰু তেওঁৰ ধ্বংস সাধন কৰিবলৈ পাল্লা পাতিছিল। কিন্তু হজ্জৰত আলীয়ে তেওঁলোকৰ কু-অভিপ্ৰায় বুজিব পাৰি ক'লে—“বি দলত ক্ষমতাশালী মানুহ বেচি, এই সন্ন্যস্ত তেওঁলোকৰ বিৰুদ্ধে কোনো কথা নকৈ নিতাল মাৰি পকাটোবোৰেই নহৈ ভাল বিবেচনা কৰোঁ। যদি সকলোৰে মুখত একে কথা কে ওলায়, তেন্তে নিশ্চয় এই কামত হাত দিম। আপনালোকে আকৌ এই বিষয় গুণি-ভাবি চাওক।”

তাৰ পাচত এদিন তাল্হা আৰু জোবেৰে খলিফাৰ ওচৰলৈ গৈ, তাল্হাই

তাল্হা আৰু জোবেৰে
মক্কা যাত্ৰা।

কুফাৰ শাসন-ভাৰ আৰু জোবেৰে বছৰাৰ শাসন-
ভাৰ পাবলৈ প্ৰাৰ্থনা কৰিলে আৰু ক'লে—“এই
নগৰ ছুখনত কেতিয়াবা কোনো আকস্মিক ঘটনা

হব খুজিলে, আমি ততালিকে তাৰ দিহা কৰিম।” তেওঁলোকৰ মনৰ ভাৰ হজ্জৰত আলীয়ে বুজি উল্লেখ দিলে—“ন'কৈ পতা ৰাজ্যৰ স্মৃষ্টিলাভ নিমিত্তে আপনালোকৰ নিচিনা উপযুক্ত সন্ধিবেচক পৰামৰ্শ-দাতাৰ বিশেষ প্ৰয়োজন। এতেকে এনে ছুদ্দিনৰ সময়ত আপনালোকক কোনো মতেই এৰিব নোৱাৰিছোঁ।” তেওঁলোকৰ মনৰ কামনা পূৰ্ণ নোহোৱাত, শেহত তেওঁলোক ‘হজ্জ’ কৰিবলৈ বুলি ফাকতি কৰি মক্কাটো গ'ল।

হজৰত আয়েশ্বাৰ বিদ্ৰোহ ।

হজৰত আয়েশ্বাৰ চিদ্দিকা এই সময়ত মক্কাত আছিল । তেওঁৰ জেঁৱায়েক হজৰত ওছমানৰ হত্যাকাণ্ডৰ বাতৰি পাই, তেওঁ তাৰ প্ৰতিশোধ লবলৈ কৃতসঙ্কল্প হ'ল । হজৰত আলীৰ শত্ৰুবিলাকে হজৰত আয়েশ্বাক কবলৈ ধৰিলে যে, হজৰত আলী হজৰত ওছমানৰ হত্যাকাণ্ডত লিপ্ত আছিল । তালহা আৰু জোবেৰে এই ছেগত তেওঁৰ লগত যোগ দি জানিবা জুইত ঘূতাহতিহ দিলে ।

আনফালে হজৰত আলীয়ে খলিকা-পদ পায়ৈ, হজৰত ওছমানে বিসকল অকামিলা শাসনকৰ্ত্তাক নিযুক্ত কৰিছিল, ভিন্ ভিন শাসনকৰ্ত্তাক ভিন ভিন প্ৰদেশলৈ তেওঁলোকক আঁতৰাবলৈ প্ৰিৰ কৰিলে । তেওঁ পঠোৱা থাকে তেওঁলোকৰ পুনৰ আগমণ । জয়জয়তে শাসন বিভাগৰ সংস্কাৰ কৰিবলৈ ধৰি ৩৬ হিজৰীৰ আৰম্ভতে ওছমান-বেন্

হানিফক বছৰাৰ, আম্মাৰ -বেন্-স্বাহাবক কুফাৰ, আব্দুল্লা বেন্-আব্বাহক-এমনৰ, ছোহেল-বেন্-হানিফক স্বামৰ (চিৰিগাৰ) আৰু কায়েছ-বেন্-ছা'আদক মিচিৰৰ শাসন-কৰ্ত্তা পাতি তেওঁলোকক নিজ নিজ কৰ্ম্মক্ষেত্ৰলৈ পাঠিয়াই দিলে ।

যাওঁতে ছোহেলে তাবুকত এদল ঘোঁৰ-ছোৱাবী সৈন্য লগ পালে । সেই সৈন্যই তেওঁক ক'লে—“ওছমানত বাজে যদি আন কোনোৱে আপোনাক স্বামৰ শাসন-কৰ্ত্তা পাতি পঠিয়াইছে, তেন্তে আপুনি আপোনাৰ আন কৰ্ত্তব্য কামলৈ গুচি য়াওক । আমি কেতিয়াও আপোনাক স্বামৰ সীমাৰ ভিতৰত সোমাবলৈ নিদিওঁ।” এই কথা শুনি ছোহেল অগত্যা উভতিল । সেইদৰে কায়েছক মিচিবিলিকে হকা-বাধা দিয়াত তেওঁ মদিনালৈ উভতিল । ওছমানে বছৰাত-

উপস্থিত হৈ জানিবলৈ পালে যে, তাৰ মানুহবিলাক ছুদল হ'ল আৰু আশ্মাবে
 শুনিবলৈ পালে যে, কুফাবাসীয়ে তেওলোকৰ বৰ্তমান শাসনকৰ্ত্তা মুছা-আল-
 আখ্বাৰিক কেতিয়াও নেৰে ; তেতিয়া তেওঁলোক হতাশ হৈ হজৰত আলীৰ
 ওচৰলৈ উভতি আহিল। আৰুহুলা এমনত ওলালত, তাৰ শাসনকৰ্ত্তা
 এফানী-বেন-মুনিয়াই কাম এপি গোটেই চৰকাৰী ধনভঁৰাল লুট নকৰাৰে শুচি
 গ'ল আৰু তাত তালুহা, জোবেৰ আৰু আয়েস্বাৰ হাতত লুটিনিয়া ধন নোণ
 বোৰ দিলেগৈ।

ইয়াৰ মাজতে বিপক্ষদলে হজৰত আলীৰ শাসন কাৰ্যত অশান্তিৰ চৌ

মাৰিয়া আৰু খলিফাৰ
 মনোমালিন্য

তুলিবলৈ হজৰত ওছমানৰ তেজোৰে বাস্তু হৈ
 থকা জানা (তোলা) চিৰিয়াইলৈ নি তাত নাসেলার
 কটা আঙ্গুলি (১) পাঠি, কেতিয়াবা তাৰ মছজি-

দৰ 'নিদ্ব'ৰ (বেদীৰ) ওপৰত, কেতিয়াবা সৈয়্যবিলাকৰ মাজত নিচান স্বৰূপে
 থৈ, বাগদাদৰ প্ৰজাসমূহ আৰু সৈয়্যবিলাকৰ খৰ্জ তুলিবলৈ ধৰিলে। এই
 শোকোক্ষীপক দৃশ্য দেখি সকলোৱেই ছৰাওৱাৰে কান্দিলে আৰু হজৰত
 ওছমান-হত্যৰ প্ৰতিশোধ লবলৈ মুঠ বাঙ্কিলে। মহামাছ খলিফাই চিৰিয়াৰ
 এই বাতৰি পাই, তেওঁৰ অধীনতা স্বীকাৰ কৰিবলৈ তাৰ শাসনকৰ্ত্তা মাৰিয়াইলৈ
 উপদেশ দি চিঠি লিখি পঠিয়ালে। মাৰিয়াই খাণিফাৰ দূতৰ হাতত তাৰ
 উত্তৰ নিদি, তেওঁৰ নিজা দূত এজনৰ হাতত তাৰ উত্তৰ স্বৰূপে এটা ছাপনৰা
 (sealed) থাম দি পঠিয়ালে। ছুই জন দূত মদিনা পাত্ৰত, সকলোৰে
 চিঠিৰ সাৰকথা জানিবলৈ উত্তৰগৈ পৰিল। সকলোৰে আগতে থামটো
 খোলা হ'ল, কিন্তু তাৰ ভিতৰত লিখা এটি আখৰো নাছিল। হজৰত আলীয়ে
 ইয়াত বৰ অপমান বোধ কৰিলে আৰু নিজৰ দূতৰ মুখৰ পৰা শুনিবলৈ পালে,
 চিৰিয়াত ষাঠি হেজাৰ অস্ত্ৰধাৰী পদাতিক সৈয়্য হজৰত ওছমানৰ তেজোৰে

(১) প্ৰথমে লিখা হজৰত ওছমানৰ জীৱনী চাওক।

বান্ধনী হোৱা 'জানা'ৰ নিয়ানৰ ছাঁত গোটখাই তেওঁৰ হত্যাব প্ৰতিশোধ লবলৈ সাজু হৈছে। হজৰত আলীয়ে এই কথা শুনি তিতা মুরায়া লাগি আল্লাহ তা'লা আৰু হজৰত ৰছুল-কৰিমক (দঃ) সাফী কৰি ক'লে, "হজৰত ওছমানৰ হত্যাব নিমিত্তে মই কেতিয়াও দোষী নহও। যিবিলাকে মোৰ বিৰুদ্ধে অস্ত্রধাৰণ কৰিব, তেওঁলোকৰ ধৰ্ম্ম-গুৰু হজৰত মোহম্মদৰ (দঃ) অস্তিত্বতলণ কৰিব।"

নিজে নিৰ্দ্দেশী বুলি কৈ 'নিতাল মাৰি থাকিলে নহব। জুই জ্বলি উঠিল। তাক হুমুৱাবৰ চেষ্টা কৰিবই হজৰত ওছমানৰ হত্যাকাণ্ডৰ প্ৰতিশোধ লবলৈ লাগিব। সেই দেখি, হজৰত আলীয়ে এই হজৰত আয়েশ্বাব প্ৰতিজ্ঞা। বিদ্রোহ-জুই হুমুৱাবলৈ 'দেহে-কেহে চেষ্টা কৰিব ধৰিলে আৰু তেওঁৰ সহায়ৰ নিমিত্তে গোটেই আৰবকে অনুরোধ কৰিলে। কিন্তু মদিনাবাসীবিলাক ছদ্ম গ'ল, এদল হজৰত আলীৰ ফনীয়া হ'ল আৰু ইদল হজৰত আয়েশ্বাব ফনীয়া হৈ মক্কাত তেওঁৰ লগত যোগ দিদিগে। জোবেৰ আৰু তাল্হাৰ সহায়ত, হজৰত আয়েশ্বাই, হজৰত ওছমানৰ হত্যাব প্ৰতিশোধ লবলৈ সাজু হ'ল। তাৰ মানুহবিলাক তেওঁৰ লগত লগ খাবগৈ, সিহঁতৰ মাজত এখন ঘোষণা-পত্ৰ প্ৰচাৰ কৰিলে আৰু সেই প্ৰতিশোধ হজৰত আলীৰ ওপৰত লবলৈ থিৰাং কৰিলে। এয়াগীয়ে অনা ধন-বিত আৰু হজৰত ওছমানৰ তেজৰে বন্ধা হৈ থকা 'জানা' তেওঁৰ উদ্দেশ্য সাধনৰ বিশেষ সহায় হ'ল। সকলোৱে গোটপিত খাই নেলত থিৰাং কৰিলে যে, তেওঁলোকে জয়জয়তে বহুৰা অধিকাৰ কৰিব।

হজৰত আয়েশ্বাই 'আলাস্কাৰ' নামেৰে উট এটাত উঠি মক্কাৰ পৰা

হজৰত আয়েশ্বাব
লগত তাল্হা আৰু
জোবেৰৰ যোগ দিয়া।

যাত্ৰা কৰিলে। তাল্হা আৰু জোবেৰ গা-বখীয়া
স্বৰূপ ৬০০ উট-ছাৱাৰ আৰু ৩৬০০০ পদাতিক
সৈন্য লৈ তেওঁৰ লগত গ'ল। কিছুদূৰ গৈ

তেওঁলোকে এখনি সৰু নৈৰ পাতিতে অলপ পৰ জিৰাবলৈ ইচ্ছা কৰিলে । এই সময়তে ওচৰৰ গাঁৱৰ কুকুৰবোৰ জাকে জাকে আহি আয়েশ্বাক বেৰি নেবানেপেৰাকৈ ডুকিবলৈ ধৰিলে । আয়েশ্বাই এই আকস্মিক দৃশ্য দেখি ভয় খালে আৰু হজ্জবত বহুল-কৰিমব (দঃ) ভবিষ্যদ্বাণী তেওঁৰ মনত পৰিল । তেখেতে এদিন কৈছিল যে, তেখেতৰ এগৰাকী বিবিৰ 'জোৱাৰ' (১) নামেৰে এখন গাৱঁৰ কুকুৰবোৰে বেৰি ধৰিব আৰু এইটোৱে হৈছে তেওঁ বিদগ্ধত পৰাৰ ঔৎপাতিক পূৰ্ব লক্ষণ । আয়েশ্বা অৰ্ধে কৰ্ণে শুকাল, তেওঁ আৰু এথোজো আগবাঢ়িবলৈ সাহ নকৰিলে । সেই ৰাতিটো তাতে পৰি থাকিবলৈ মন কৰিলে । কিন্তু তালুহা আৰু জোবেৰে তাত থাকিবলৈ ভয় কৰি, এজন চহা মানুহৰ হতুৱা আয়েশ্বাক, সেই গাঁৱৰ প্ৰকৃত নাম লুকুৱাই, আন নাম কোৱালে ; আৰু হজ্জবত আলীয়ে বহুত সৈন্য় লৈ অলপ দূৰতে আছেহি বুলি তেওঁক জনালে ।

হজ্জবত আয়েশ্বাই হজ্জবত আলীৰ কথা শুনি, তেতিয়াই আকৌ বছৰাৰ ফালে খোজ ললে । বৰ কষ্টেৰে নগৰৰ আগত হজ্জবত আয়েশ্বা ওলাই, তাৰ শাসনকৰ্ত্তা ওছমান-বেন্-হানিফক বহুবা অধকাৰ কৰা । নগৰৰ দুৱাৰ মোকোলাই দিবলৈ আৰু তেওঁৰ পক্ষ লবলৈ অনুৰোধ কৰিলে । ওছমানে তাৰ কোনো উত্তৰ নিদি, সেনাপতি আম্মাৰৰ হাতত নগৰ ৰক্ষাৰ ভাৰ দি নিজৰ ঘৰলৈ গুচি গ'ল । আম্মাৰে নগৰবাসীক অস্ত্ৰ শস্ত্ৰ লৈ সাজু হবলৈ কৈ, এতিয়া কি কৰা হব, তাৰ মীমাংসা কৰিবলৈ মুখাল মুখাল মানুহবিলাকক নজ্জিদলৈ মতাই অনালে । তেওঁ দেখিলে, নগৰবাসীয়ে হুদল হৈ ভয়ানক থকা-থুকা লগাইছে । এনেতে, আয়েশ্বাই মক্কাবাসীৰে সৈতে নগৰৰ দেৱালৰ ওচৰ আহি পালত, বহুত মানুহ তেওঁৰ সাক্ষাৎ কৰিবলৈ তালৈ গ'ল । তালুহা আৰু জোবেৰ, চমু তেজস্বিনী

(১) কোনো কোনোৰ মতে এই গাঁৱৰ নাম হাৱাৰ ।

বন্ধুতা দি গোটেখোৱা মানুহবিলাকক উল্লেখিত কৰিবলৈ ধৰিলে। তাৰ পাচত হজৰত আয়েশ্বাই নিজেই উটৰশপিঠিৰ পৰাই নিজৰ অতিপ্ৰায় সিদ্ধিৰ নিমিত্তে উপদেশ-বাণী বৰষিবলৈ আৰম্ভ কৰিলে।

ইয়াতো নগৰবাসীয়ে আকৌ ছন্দল হৈ বৰ হাইচতি লগালে আৰু ইটোৱে সিটোক ধূলি মাৰিবলৈ ধৰিলে। পাচত এজন বছৰাৰ মানুহে হজৰত আয়েশ্বাক লক্ষ্য কৰি কবলৈ ধৰিলে—“হে উম্মোল-মো’মেনীন! খণিকা ওছমানৰ হত্যাকাণ্ড সঁচাকৈ ছন্দগভেদী; কিন্তু আপুনি কিয় আপোনাৰ শাস্তিময় ঘৰ আৰু পৰ্দা এৰি পুৰুষে কৰিবলগীয়া কাম হাতত সৈ মুছলমান-বিলাকৰ মাজত মতানৈক্য ঘটাইছে আৰু বিদ্ৰোহ-অগ্নি জলাইছে। আপুনি যদি নিজে উপযাচি আহিছে, তেন্তে ঘৰলৈ উভতি যাওক; যদি কাৰো নুজনি মতে আহিছে, আলাহতা’ৱাৰ সহায় বিচাৰক।” (১) তাৰ পাচত আন এজনে তালহা আৰু জোবেবক ক’লে, “তোমালোকেই এনে বিপদ মাতি আনিছা; কিন্তু তোমালোকৰ বিবি সকলকনো লগত নানিলা কেলেই? উম্মোল-মো’মেনীন হজৰত আয়েশ্বা পন্দা-নশ্বীন হৈও, তোমালোকৰ ফন্দিত পৰি ইয়ালৈ আহিছে; ই তোমালোকৰ গৌৰবৰ কাম নে?” এনেকৈ চুপতা-চুপতি হৈ, ক্ৰমে থপা-থপি, মৰা মৰি হ’ল; শেহত কাঁড় তৰোৱাণ ব্যবহাৰ কবলৈ ধৰিলে। কিন্তু ইতিমধ্যে নামাজৰ পৰ আহি পৰাত, ছহ দণ দিহাদিচি গ’ল। তাৰ পাচত আয়েশ্বাই তেওঁৰ সৈন্তবিলাকেৰে সৈতে নগৰৰ দেবা-নৰ ওচৰতে তাম্বু তৰি থাকিল। পাচত বছৰাৰ মানুহবিনাকে স্থিৰ কৰিলে, মদিনাগৈ দূত পঠিয়াই জানিব লাগিব যে তালহা আৰু জোবেবে ইচ্ছা পূৰ্বক হজৰত আকৈ খণিকা পদত বৰণ কৰিছিল নে, গোৰৰ খাটনিত পৰিহে তেনে কৰিছিল। যদি ইচ্ছাপূৰ্বকহে কৰিছিল, তেন্তে তেওঁলোকক বিদ্ৰোহী বুলি জানিব লাগিব আৰু যদি অহুৰোধত পৰিহে কৰিছিল, তেন্তে তেওঁলোকৰ

বিদ্ৰোহাচৰণ শ্ৰায়সঙ্কত বুলি ধৰিব লাগিব আৰু তেতিয়া নগৰ-ছহাৰ খুলি দিয়া হ'ব। এই প্ৰস্তাৱ অনুসৰি তেতিয়াই মদিনাতলৈ দূত পঠিওৱা হ'ল। কিন্তু ইফালে তাল্হা আৰু জোবেৰে কেনেকৈ নগৰৰ ভিতৰলৈ সোমাব, তাৰ ছেগ চাবলৈ ধৰিলে। এদিন গহীন ৰাতি বৰ ধুমুহা অহাত, তেওঁলোকে সৈন্ত এমল লৈ দেৱাল পাৰ হৈ নগৰৰ ভিতৰত সোমাই, ওছমানৰ 'এবাদত খানাত' (উপাসনা ঘৰত) ওলাল গৈ আৰু তেওঁৰ ৪০ জন ল'গুৱাৰ প্ৰাণবধ কৰি পেলাই তেওঁক বন্দী কৰি থলে। ওছমানক হজ্জৰত আয়েশ্বাৰ গুচলৈ অনা হ'ল। আয়েশ্বাই ওছমানক ৪০ বোৰ বেত মাৰি ফাটবত বন্দী কৰি থবৰ আদেশ দিলে। আদেশ খিতাতে পালন কৰা হ'ল। তাৰ পাচত ওছমানক, ডাটি আৰু চেলাউৰিৰ নোম এডাল এডালকৈ ৰাচি নগুৰ শাস্তি কৰি, এদি দিলে। এতিয়া বহুবা নগৰ ৰক্তপাত নোহোৱাকৈ হজ্জৰত আয়েশ্বা, জোবেৰ আৰু তাল্হাৰ হাতত পৰিল। তেওঁলোকে মানুহবিলাকক তেওঁদোকৰ ফলীয়া কৰি হজ্জৰত আলীৰ বিপক্ষে উত্তেজিত কৰিবলৈ বৰবৈ পুৰুষাৰ্থ কৰিবলৈ ধৰিলে।

—:~:—

বহুৰাৰ বিদ্ৰোহ দমন ।

ইফালে হজ্জৰত আলীয়ে, তাল্হা, জোবেৰ আৰু আয়েশ্বাৰ বিদ্ৰোহাচৰণৰ বখা শুনি, মদিনাৰ মানুহবিলাকক গোটখুলাই হজ্জাত আলীৰ বক্তৃত্তা ওজস্বিনী ৩ ৰাৰে তেওঁদোকৰ অশ্ৰাব আচৰণ আৰু তাৰ কল। সবলোকে বুজাই দিলে। সভাৰ সবলো মানুহ নিমাত হ'ল, সাঁহ পৰি জিন গ'ল। হজ্জৰত আয়েশ্বাই নিজে বিদ্ৰোহী-বিলাকৰ লগত যেতিয়া যোগ দিছে, তেতিয়া আৰববিলাকে মাতে কেনেকৈ ?

কিন্তু এনে ধৰ্মব্যাপ্যতজ্ঞানিত গৰ্হিত কাম কৰিবলৈ বিদ্রোহীবিলাকক এৰি দিলেও আল্লাহ-তা'লাৰ 'গজব'ৰ (অভিশাপৰ) ভয় আৰু আয়েশ্বাৰ বিৰুদ্ধে অস্ত্রধাৰণ কৰাও অনায়াস, এই চূয়ে তেওঁলোকৰ মনৰ জড়তা উৎপাদন কৰি দিছিল। অৱশেষত জায়েদ-বেন্-হানজেলাই থিয় দি চিঞৰি চিঞৰি ক'লে—“আলী সকলোৰে প্ৰিয় আৰু হৰেক প্ৰকাৰে খলিকা পদৰ যোগ্য। তেওঁ এই পদ লবলৈ অমিচ্ছা কৰিছিল, কিন্তু সকলোৰ অমুৰোধতহে গ্ৰহণ কৰিলে। এতিয়া বিবিলাকে তেওঁক সহায় কৰিবলৈ পাচহোঁহকিবৰ ইচ্ছা। পাচহোহকক, আমি প্ৰাণান্তেও তেওঁৰ বিৰুদ্ধে থিয় নহওঁ।” তেতিয়াই আন হুজন মাহুহে কৈ উঠিল—“হজৰত ওছমানৰ হত্যাকাণ্ডত হজৰত আলীৰ কোনো সম্পৰ্ক নাই, তেওঁ সমূলি নিৰ্দোষী।” তাৰ পাচত আনুছাৰ এজনে হজৰত আলীক সম্বোধন কৰি ক'লে—“বছুল্লাহ হজৰত মোহম্মদে (সঃ) মোক এই তৰোৱালদেৰে সন্মানিত কৰিছিল। এই তৰোৱাল আজিলোকে ফাঁকৰ ভিতৰতে সোমাই আছিল। এতিয়া প্ৰত্যেকদলক জোখাৰে শাস্তি দিবলৈ ফাঁকৰ পৰা উলিয়াবৰ এয়ে সোণাময় সূযোগ।” এইদৰে প্ৰায় সকলোৱেই হজৰত আলীৰ ফলীখা হবলৈ স্বীকাৰ কৰিলে।

অগত্যা, হজৰতআলী বণ দিবলৈ সাজু হ'ল আৰু থিতাতে ২০০ সৈন্য

হজৰত আলীৰ বহুবলৈ গোট খালে। হজৰত আয়েশ্বা বচসা নোপোবাব
 যাত্ৰা ৩ কুফালৈ দূত পঠোৱা। আগেয়ে তেওঁক হাত কৰিবৰ নিমিত্তে হজৰত
 আলী মদিনাৰ পৰা এই সৈন্য লৈ ওলাল। বাটত
 আব্ৰাহা নামেৰে ঠাইত গৈ শুনিলে যে, তেওঁলোকে বহুৰালৈ গৈ নগৰ
 অধিকাৰ কৰি ল'লে। হজৰত আলীয়ে এই বাতৰি পাই আব্ৰাহাতে ব'ল।
 তাৰ পৰাই তেওঁ মোহম্মদ-বেন্-আবুবকৰ আৰু মোহম্মদ-বেন্-জা'ফৰক
 কুফালৈ পঠিয়াই তেওঁৰ বন্ধু সকলোলৈ লিখিলে—“আপোনালোকে ধৰ্ম-
 ৰাজ্যত এই বিদ্রোহ অনল ওপৰলৈ উঠিবলৈ নোপাওঁতেই মুমুৱাবলৈ আৰু

মোছলিম ভাইসকলৰ বিৰুদ্ধে কাৰণ কি তাক নিৰ্ণয় কৰি, শাস্তি স্থাপন কৰিবলৈ চেষ্টা কৰক; তাকে নকৰিলে ঘৰুৱা-দন্দৰ পৰাই বণৰ জুই বিয়পি গোটাই ইছলাম ৰাজ্য পুৰি ছাই কৰি পেলাব।” এই সময়তে মদিনাৰ পৰা ভালেমান সাহায্যকাৰী সৈন্য আহি পালেহি। হজৰত আলীয়ে সকলোকে গোট খুৱাই ক’লে—“আমি যেতিয়া আন্ধাৰত পৰি আছিলোঁ তেতিয়া আমি কটা-কটি মৰা-মৰি কৰি দিনে বাতিয়ে দন্দ-খৰিয়াল কৰি কাল কটাইছিছোঁ। আল্লাহ-তা’লাই ‘ৰহম’ (ৰূপা) কৰি আমাৰ হিয়াত সত্য-ধৰ্মৰ পোহৰ ঢালি দি আমাক একে ডাল জৰীৰে বান্ধিলে। হজৰত ওহমানৰ হত্যৰ আগলৈকে শাস্তি আছিল। যিবিলাকে হিংসাৰ বশবৰ্ত্তী হৈ স্বার্থ-সিদ্ধিৰ নিমিত্তে আনৰ অনিষ্ট কৰিবলৈ সাজু হৈছে, তেওঁলোকে পাহৰি গৈছে যে, সংসাৰৰ পশুস্তকীয়া স্মৃথ সম্পদৰ সখনি তেওঁলোকে অনন্তকালৰ নিমিত্তে অশেষ কষ্ট ভোগ কৰিব দাৰ্শিব। যি হওক নহওক, আন আন জাতিৰ দৰে তেওঁলোকৰ ভিতৰত ভিন ভিন ভাগ হোৱাত, অবশ্য আল্লাহতা’লাৰ গৃচতৰ লুপ্তি আছে। সেইদেখি, এতিয়া সেই অনন্ত বহুশয় মহা শক্তিশালী আল্লাহতা’লাত আত্মসমৰ্পণ কৰা আমাৰ নিতান্ত উচিত।” তাৰ পাচত নিজৰ ডাঙৰ পাতক হাচানক কবলৈ ধৰিলে—“উদ্দেশ্য নোহোৱাকৈ পৃথিবীত কোনো কাম নহয়। বহুলুলাই কৈ গৈছে, এসময়ত আৰববিলাকৰ মাজত ৭৬টা দল হ’ল। সেই সময় আহি পাইছেহি। (১) সেইদেখি, ধৰ্ম্মত অটল থাকি হোজা পোন বাটেদি যাব। প্ৰভুৰূপে আল্লাত, ধৰ্ম্মৰূপে ইছলামত, পয়গাম্বৰৰূপে নোহম্মদত (দঃ) আৰু বাট দেখুৱাওটাকৈ কোৰআন মজিদত সন্তুষ্ট থাকিব।”

(১) এইটো হজৰত আলী, হাচান আৰু হোচেনৰ যুত্থাকাল লগতে হজৰত বহুগ-কবিষৰ ভবিষ্যবাণী।

হজ্জৰত আলীয়ে সৈন্তবিলাকক আৰু দুইটি পুতেকক উপদেশ দি, মনে মনে ইছলাম-ৰাজ্যৰ পৰিণাম চিন্তা কৰিবলৈ ধৰিলে। তেওঁ আবু মুছাৰ ওচৰলৈ পঠোৱা দূত দুজনৰ নিমিত্তে বাট চাই থাকিল। দূত দুজনে কুকালৈ গৈ দেখিলে, তাল্হা আৰু জোবেৰে বছৰা অধিকাৰ কৰাৰ পাচত, আবু মুছাৰ আগৰ মত লবিল; সেইবাবে দূত দুজন উভতি আহিল। এই সময়ত হজ্জৰত আলী ক্ৰমে আগুৱাই জোলকাহাৰ নামেৰে ঠাইখনত ওলালগৈ। তাত তেওঁ পঠোৱা শাসনকৰ্ত্তা ওহ্মানৰ লগত দেখা হ'ল। ওহ্মানৰ অপমান আৰু লাঞ্ছনাৰ কথা শুনি তেওঁ বৰ দুখিত হ'ল।

আবু মুছাৰ মত পৰিবৰ্ত্তনৰ কথা শুনি, হজ্জৰত আলীয়ে আলেন্সাৰ আৰু এবনে আৰ্বাহক আকৌ তেওঁৰ ওচৰলৈ সহায় পাবৰ আশাৰে পঠিগালে। কিন্তু তেওঁলোকেও একো কৰিব নোৱাৰি উভতি আহিলত, হাচান আৰু আশ্বাৰক পঠিগালে। আবু মুছাই আশে-বেশে হাচানক অভ্যৰ্গনা কৰিলে। আনকালে হজ্জৰত আয়েশ্বাই পঠোৱা দূতবিলাকে তেওঁৰ ফণীয়া হবলৈ মানুহবিলাকক উত্তেজিত কৰিবলৈ ধৰিলে। অৱশেষত আবু মুছাই উপায় নেপাই সকলোকে লৈ মহজ্জিদলৈ গ'ল। তাত নামাৰকন উথনা-উথনি হ'ল, কিন্তু একো থিবাং নহ'ল। তেতিয়া হাচানে থিয় হৈ ক'লে “তাল্হা, জোবেৰ আৰু তেওঁলোকৰ লগত আপোনালোকেই মোৰ বাৰাজানক একে আধাৰে খণিকা-শাদত বৰণ কৰি, তেওঁৰ আদেশ অনুসৰি কাম কৰিবলৈ সন্মত কৰিছিল। এতিয়া তেওঁৰ বিৰুদ্ধে থিবা হোৱাটো আপোনালোকৰ পক্ষে নিতান্ত গৰ্হিত কাম। তেওঁৰ পৰা বেতিয়া কেতিয়াও স্বাৰ্গপৰতা বা অহ্মায় অবিচাৰৰ কোনো চিন পোৱা নাই, তেতিয়া এই বিপ্লবৰ সময়ত আপোনালোকে হ্মায় অহ্মায় বিবেচনা কৰি কাম কৰা উচিত; কাৰণ, আল্লাহ-তা'লা সদায় হ্মায়ৰ ফণীয়া, এইটো মনত ৰাখিব।” তাৰ পাচত মহাম্মা হাচানে বিদায় লৈ গুচি আহিল। সত্যৰ অসীম শক্তি! ইমাম হাচানৰ

বক্তৃতা শুনিয়েই সকলোৰে মত লবি গ'ল। তেওঁৰ পাচে পাচে ন হেজাৰ কুফাবাসী থিতাতে হজৰত আলীক সহায় কৰিবলৈ আহিল। (১)

কুফাৰ পৰা সহায় কৰা মানুহ আহিলত, হজৰত আলীয়ে তেওঁলোকক বহুলাৰ মানুহবিলাকৰ এনে আচৰণৰ কথা জানাই ক'লে যে, বহুলাৰ মানুহবিলাকে কোনো বিদ্ৰোহ নকৰি বশুতা স্বীকাৰ কৰিলেই মঙ্গল; তাকে যদি নকৰে, আৱশ্যকতাৰ বশবৰ্তী হৈ তেওঁলোকৰ লগত বণ দিবলৈ সাজু হ'ব লাগিব।

কুফাৰ মানুহবিলাক হজৰত আলীৰ ফগীয় হোৱা বাতৰি শুনি, হজৰত আলীয়ে, তাল্হা আৰু জোবেৰ অৰ্ঠ কৰ্ঠ শুকাল। তাল্হা আৰু জোবেৰ আপোচতে দন্দ ভাঙ্গিবৰ নিমিত্তে হজৰত আলীৰ ওচৰলৈ গ'ল। হজৰত আলীয়ে তেওঁলোকক বিশ্বাসঘাতকতাৰ

জোবেৰ আৰু তাল্হাৰ
লগত হজৰত আলীৰ
কথা-বতৰা।

নিমিত্তে ভালকৈ ডকচিলে আৰু জোবেৰক ক'লে—“আপোনাৰ মনত পৰা নাই নে যে, হজৰত বহুল-কৰিমে (দঃ) আপোনাক এদিন স্মৰিছিল “তুমি মোৰ চেনেহৰ অধীক ভাল নোপোৱানে?” আপুনি তেতিয়া উত্তৰ দিছিল—“হয়, নই তেওঁক ভাল পাওঁ।” তাৰ পাচত তেখেতে কৈছিল—“ভাল পালেও তুমি এদিন তেওঁৰ নিকট গিয়া কৰ্মী, আৰু তেওঁ আৰু গোটেই মোছলিম বনুছৰ দুখৰ কাৰণ হ'ব।” জোবেৰে তদলৈ মূৰ কৰি ক'লে—“হয়, মোৰ হেঁচা ভাৱকৈ মনত পৰিছে। আগেয়ে এইটো মোৰ মনত পৰাহেঁতেন কেতিয়াও বিকট্কাচৰণ নকৰিলোহেঁতেন।”

(১) এজন বুৰঞ্জী লিখক লিখেছে যে, শেতিয়া মহাদ্ব হাচানে আবু মুছাব লগত মতগৈৰতত সন্নিবিষ্ট কৰিছিল, তেতিয়া অনেকগৈ এলগ লৈয়ে গৈ কুফা নগৰ অধিকাৰ কৰি ললে।

জোবেবে সচাঁকৈয়ে লাজ পাই নিজৰ শিবিৰলৈ গৈ, শত্ৰুতাচৰণৰ সম্বন্ধ
 কাৰিবা-বণ বা উট-বণ । এৰি দিছিল; কিন্তু তালহা আৰু আন্ধুল্লাৰ
 ফান্দত পৰি বণ দিবলৈ ছনাই সাজু হ'ল ।
 হজৰত আয়েশ্বা এটা উটত উঠি বণ-ক্ষেত্ৰলৈ আহিছিল, সেইবাবে আৰববিলাকে
 এই বণক “ইয়াওমোল্ জমল” (উট-বণ) বোলে । ‘কাৰিবা’ বোলা ঠাইখনত
 এই বণ লাগিছিল বুলি, ইয়াক ‘কাৰিবা-বণো’
 তালহাৰ মুত্বা । বোলে । শুই দলৰে দোৰ্ঘোৰ বণ লাগিল ।

তালহাক প্ৰাণপণে যুদ্ধ কৰা দেখি, মাৰৱাণ নামেৰে খলিফা পক্ষীয় এজন
 মানুহে ক’লে—“কি আশ্চৰ্য্য ! দিন চেৰেক আগেয়ে এই মানুহটো হজৰত
 ওচু নানৰ হত্যাকাৰীৰ দলত আছিল, এতিয়া আকৌ তেওঁৰ হত্যাৰ প্ৰতিশোধ
 লবলৈ সাজু হৈছে ।” এই বুলিয়েই তেওঁ এপাট কাঁড় নাৰি পঠিয়ালে । সেই
 কাঁড় তালহাৰ ভৰিয়েদি সবকি গ’ল আৰু তেতিয়াই তেওঁ ঘোঁৰাৰপৰা লুটি
 পাই মাটিত পৰি গ’ল । পাচত শিবিৰলৈ লৈ গোৱাত, তেওঁ তাতে নৰে ।

ভালহা পৰিল, জোবেবৰ মুখ শুকাল । জোবেবে ভয় ভনকৈ বণ কৰি
 আছে, এনেতে হোজা স্তানী আত্মাৰক হজৰত
 জোবেবৰ মুত্বা ।

আদীৰ গৈতু দলৰ মাজত দেখি, হজৰত বচুগ-
 কৰিমৰ (দঃ) কথালৈ তেওঁৰ মনত পৰিল । হজৰত বচুগ-বৰিনে এদিন
 লৈছিল—“আত্মাৰ সদায় সত্য আৰু শ্ৰাৱণৰ পক্ষ অবলম্বন কৰিব ।” জোবেবৰ
 মনত অনুতাপ আহিল আৰু তেতিয়াই বণ-ক্ষেত্ৰ এৰি মক্কাদুৱা হ’ল । কিন্তু
 বিধিৰ বিধান বুজিব নোৱাৰি ! বাটত ছাবা নৈৰ দাঁতিত আনক-বেন্-হৰমুজৰ
 হাতত মৰা পৰে । অলম্ব্য বিধিৰ বিধান পূৰ্ণ হ’ল । আনক-বৰে বাঁটা পাবৰ
 আশাৰে তেওঁৰ কটা মূৰ লৈ হজৰত আলীৰ ওচৰত ওলালগৈ । হজৰত
 আলীয়ে জোবেবৰ এই কটা মূৰ দেখি কান্দিবলৈ ধৰিলে । জোবেবৰ কটা
 মূৰ দেখি হজৰত আলীয়ে আনকক শাও দিয়াত, আনক-বৰে কিয় এনে

কাম কৰিণোঁ ধূলি অমুতাপ কৰি নিজৰ বুকুত তৰাৱালেৰে খোচ মাৰি আত্মহত্যা কৰিলে ।

বিদ্রোহীদলৰ ঘাই চৰ্দাৰ দুজনৰ এনে দশা ঘটাত, হজৰত আয়েশ্বা
 হজৰত আয়েশ্বাৰ পখাজয়
 বৰ শঙ্কটত পৰিল । তেও পৰিণাম চিন্তা কৰি
 থাকোঁতেই, তেওঁৰ উটটো কাঁড়েৰে ঘাইল হৈ মাটিত
 পৰি গ'ল । হজৰত আয়েশ্বাক মাটিত পৰা দেখি, তেওঁৰ নৈশ্ববিলাক পনাই
 পত্ৰ দিলে । হজৰত আলীয়ে নৈশ্ববিলাকৰ এনে অসহায়হাৰ দেখি মম্বাহত
 হৈ তেতিয়াই হজৰত আয়েশ্বাৰ ওচৰ চাপি গ'ল । হজৰত আয়েশ্বাই হজৰত
 আলীক ওচৰত দেখি, ভয় খাই তেওঁক উৰামুখাকৈ শপিবলৈ ধৰিলে । তেওঁ
 জানিছিল, তেওঁৰ এতিয়া আৰু নিস্তাৰ নাই ।

উদাৰপ্ৰকৃতি হজৰত আলীয়ে নিববে শপনি সহ কৰিলে । তেওঁ
 মাহুতুগ্য হজৰত আয়েশ্বাক আথে-বেথে ৪০ জনী বান্দী আৰু তেওঁৰ পুত্ৰক
 মহাদ্বা হাচান আৰু হোচেনক লগত দি তেওঁৰ থকা ঠাইলৈ পঠিয়াই দিলে ।
 বছৰাব বি.দ্বাহ সমুপী নাৰ'গল । হজৰত আলীয়ে বণত জয়লাভ কৰি
 যুদ্ধত পোৱা বগ্ন-বস্ত্ৰবিলাক বণত 'শ্বহীদ' (মৃত) হোৱা নৈশ্ববিলাকৰ উত্তৰা-
 বিকাৰীৰ মাজত ভগিৰাই দি তেওঁ আকুল্লা-বেন্-আব্বাহিক বছৰাব শাসনকৰ্ত্তা
 পাতিলে আৰু কুনাগাসীৰ মহায়ব পঁটা স্বৰূপ কুনা নগৰত বাজৰানী স্থাপন
 কৰি তেওঁলোকক সন্তুষ্ট কৰিলে । ৬৪৫ খৃঃ অক্ষত (৩৫শ হিঃ) এই ভীষণ
 বিদ্রোহ-জুই লুণ্ঠন ।

হজৰত মাৰিয়াৰ লগত ৰণ

হজৰত আলীয়ে কাৰিবা-ৰণত জয়লাভ কৰাত, চিৰিয়া প্ৰদেশত বাজে মাৰিয়াৰ খলিফা পদ গ্ৰহণ।

মিচিব, আবব আৰু ইৰাণ (পাবশ্ব)ত শাস্তিৰ বিনশ বতাহ ববলৈ ধৰিলে। কিন্তু চিৰিয়াৰ শাসনকৰ্তা কলী-বিহৰ গুটি মাৰিয়াৰ মনত তাপ নান নগল। তেওঁ নানা কোঁশলেৰে হজৰত আলীক হজৰত ওজ্জমানৰ হত্যাৰ কাণ্ডত সংশ্লিষ্ট থকা প্ৰমাণ কৰিবলৈ চেষ্টা কৰিলে আৰু জন-বল আৰু ধন-বলত 'ওফন্দি নিজক খাফা বুলি স্বীকাৰ কৰিবলৈ প্ৰজাবিলাকক উপদেষ্টা দিলে। তেওঁ মিচিবৰ ভগ্ন-শাসনকৰ্তা আমববৰ সহায় প্ৰাৰ্থনা কৰিলে। আমববেও নিজৰ স্বার্থসিদ্ধিৰ সোণামন ছেগ পাঠ ততালিকে বহুত বিখণ্ড নৈশ্ৰেৰে সৈতে দামেকলৈ গৈ মাৰিয়াক খলিফা বুলি মানি, তেওঁৰ বশ্বতা স্বীকাৰ কৰিলে। হজৰত আলীয়ে সবলভাবে বহুত চেষ্টা কৰিও তেওঁলোকক ঘূৰাব নোৱাৰিলে। অগত্যা তেওঁ ৯ হেজাব সৈন্য লৈ দামেক মুৱা হৈ যাত্ৰা কৰি চিৰিয়াৰ সীমাত তাৰু তৰি থাকি থগৈ। তাত পানীৰ অভাব। সেই সময়ত তাৰ ওচৰত এজন খুষ্টান সন্ন্যাসী আছিল। তেওঁৰ পৰা জানিব পাৰিলে যে, বনি-ইস্ৰাইলৰ জনচেবেক সাধু পুৰুষে তাত এটা নাদ খানিছিল; কিন্তু বহুত দিন হ'ল, সেই নাদ পোত গ'ল! সন্ন্যাসী জনে ক'লে—“তেতিয়াৰ পৰাই এটা প্ৰবাদ চলি আছে যে, শেষনবী হজৰত মোহম্মদৰ (দঃ) চাৰা উহৰাধিকাৰী দ্বাৰা সেই নাদৰ পুনৰুদ্ধাৰ হব।”

হজৰত আলীয়ে এই কাহিনী শুনি, এডোখৰ ঠাই খানিবলৈ সৈন্যবিলাকক আদেশ দিলে। সেই ঠাই খনাত, বহুত শিলৰ তলত, পানীৰে চপচপীয়া হৈ থকা এটা নাদ ওলাল। সন্ন্যাসীজনে এনে আশ্চৰ্য ঘটনা দেখি, হজৰত আলীৰ ভৱিত পৰিত আৰু থিতাতে 'কলমা' পৰি মুছলমান হ'ল।

৩৫৭ খৃঃ অব্দ ১৮ জুন তাৰিখে (৩৭ হিজবী) হজরত আলীয়ে
 গ'নিলে, মাৰিয়াই ৮০ হেজাৰ সৈন্য লৈ বাবি-

লোন আৰু চিৰিয়াৰ সীমাত থকা ফোৰাত
 (Euphrates) নৈৰ দাঁতিকাষৰীয়া চেফিনত তেওঁক আক্ৰমণ কৰিবলৈ
 খাপদি আছেহি । সেনাপতি আমৰে বাহ্যিক মাৰিয়াক সহায় কৰিবলৈ আৰু
 আন্তৰিক স্বাৰ্থসিদ্ধিব অভিপ্ৰায়েৰে নিজৰ বণ কৰিবলৈ সাজু হ'ল । কিম্ব
 ইতিমধ্যে পবিত্ৰ বম্জান মাহ আহি পৰাত, দুই দণ তলকা মাৰি থাকিল ।
 এই এমাত জৰি হজরত আলীয়ে অস্ত্ৰপুৰুষাৰ্গ সৰিও মাৰিয়াক শত্ৰুতাচৰণৰ
 পৰা নিবৃত্ত কৰিব নোৱাৰিলে । থিৰ হ'ল—তৰোৱাঘোৰেহে সকলো কথাৰ
 মীমাংসা হব ।

বম্জান মাহ উকণি গ'ল । দুই পক্ষ বণৰ নিমিত্ত সাজু । হজরত
 আলীয়ে নিজৰ সেনাপতিবিলাকক সোধোৱন কৰি ক'লে—“বণে-এত আগেয়ে
 কোনেও তৰোৱাল নচলাই, পদবীয়াক আৰু তিবোতাক অত্যাচাৰ নকৰিবা ।
 শত্ৰু পক্ষই আক্ৰমণ কৰিলে পোনেই আত্মৰক্ষা কৰিবা ।”—পাতত মাজে
 মাজে সৰুসুৰা বণ লাগিবলৈ ধৰিলে । এনে বণত দুইপক্ষৰে বিশেষ হানি
 হবলৈ ধৰিলে ; চাৰিমাহৰ ভিতৰত মাৰিয়াৰ ৫৫ হেজাৰ আৰু হজরত আলীৰ
 ভাৰ অৰ্দ্ধেক সৈন্য হানি হ'ল ।

হজরত আলীৰ ফালে 'শ্বহীদ' (মৃত) হোৱা সৈন্যৰ মাজত ২৫ জন

মাৰিয়াৰ লগত হজরত ছাত্ৰাৰা আছিল । হজরত আম্মাৰৰ মৃত্যুত

আলীৰ বণ আৰম্ভ খতিফা অদীৰ হৈ, ১২ হেজাৰ ঘোঁৰ-ছাত্ৰাৰ

সৈন্যেৰে ১ কলি তৰোৱাল হাতত লৈ বিপক্ষ

সৈন্য-বেচ ভেদ কৰি একেবাৰে মাৰিয়াৰ আগত ওলালগৈ আৰু বিস্তাৰাই
 ক'লে—“আৰু কিমান দিন অবাবতে মোছলিম বক্তাপাত হব ? আগবাঢ়ি
 আহাঁ, আমি দুয়ে হস্ত যুদ্ধ কৰোঁ, য়েয়ে জয়ী হব, সেয়ে খলিফা হ'ব ।”

কিন্তু মাৰিয়াই খেৰে-খোদাৰ লগত যুঁজিবলৈ সাহ কৰে কেনেকৈ ? অৱশেষত দুই দলৰ মাজত দোঁৰ্খোৰ বণ লাগিল। অস্ত্ৰৰ জন্জননি, ঘোঁৰাৰ পদধ্বনি, বীৰসকলৰ গৰ্জ্জনিয়ে বণ-ক্ষেত্ৰ কপাঁই তুলিলে। কোনে কাক হত্যা কৰিছে, কাৰ কাঁড় কাৰ দেহ সৰকি গৈছে, কোন কত পৰিছে, তাৰ ঠিকনা নাই। ক্ৰমে বাতি পালেহি, কিন্তু বণৰ বিৰাম নাই, ই একে বাহে চলি আছে। সেনাপতি আলেক্সাণ্ডাৰে—“আল্লাহো আকবৰ” ধ্বনি কৰি হাতত ছমুখীয়া তবোৱাল লৈ অসীম বিক্রমেৰে “মাৰিম বা মৰিম” এই মন্ত্ৰ লৈ মতলীয়া হৈ বণ কৰি গৈ আছে, যেই ফালেই গাজা আলেক্সাণ্ডাৰ গৈছে, সেই ফালেই জনশূণ্য হৈ পৰিছে। বণ-ক্ষেত্ৰতে তেজ-নৈ বৈ গৈছে। অৱশেষত বাতিপুৱা আলেক্সাণ্ডাৰে শত্ৰুবিলাকক কাটি নিপাত কৰি মাৰিয়াৰ শিবিৰৰ ওচৰ পালেগৈ। তেওঁৰ ভয়ঙ্কৰ কবাল মূৰ্ত্তি দেখিয়েই মাৰিয়াৰ বুকু কঁপিল—তেওঁ তত্নপাই পাক কোৰ্আন যাচীৰ আগত বান্ধি থিয় কৰি বণ সামৰিবলৈ চিঞৰিবলৈ ধৰিলে। এইটো ফাকতি বুলি জানিও, কোৰ্আনৰ সন্মান বক্ষাৰ্থে বণ ধামিল। ঘৰুৱা বিবাদৰ জুই নু-নুৱাবলৈ, মধ্যস্থ স্বৰূপ মদিনাবাসীৰ পক্ষৰ পৰা কুফাৰ শাসনকৰ্ত্তা আব্দুমুছাক আৰু মাৰিয়াৰ পক্ষৰ পৰা আনবক বাছি দি, হজৰত আলী কুফালৈ আৰু মাৰিয়া দামেস্কলৈ উভতিগ। ১২ হেজাৰ কুফাবাসীয়ে এই কথাত মান্তি নহৈ কবলৈ ধৰিলে—“খলিকাব বিৰুদ্ধে—পোদা আৰু বহুলাৰ বিৰুদ্ধে বিদ্ৰোহ, তাৰ নোনাংসা এক নাথোন আল্লাহতা’লাত বাজে আনৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰা অযুগুত।”

সিফালে আব্দুমুছা আৰু আমৰে দুই সৈন্যৰ মধ্যস্থল জুম্মাতোল-জোদেলত গোট-খাই ভয়ানক তৰ্কবিতৰ্ক কৰিবলৈ ধৰিলে। অৱশেষত আব্দুমুছাক ভোলোঙ্গা বুলি জানিব পাৰি, আমৰে আজগমঠালিকে তেওঁক কোমল মাতাবে আৰু বৰ আথে-বেথে কবলৈ ধৰিলে—“হে সাধুপুৰুষ ! ভায়ে ভায়ে অৱাবতে এনেকৈ কটা-কটি কৰা যুগুত নে ? ইয়াৰ নিমিত্তে আমি

দায়ী নে ? এতিয়া আমাৰ কৰ্ত্তব্য এই—মাৰিয়া আৰু আগো দুইকে খলিফা পদৰ পৰা গুচাই, তৃতীয় এজনক সেই পদত বৰণ কৰো। তেনেহলেই গোটেই বিবাদৰ কণ-কঠীয়া মৰিব।” পোনপটীয়া আবুমুছাই তেওঁৰ কুট মন্ত্ৰণাৰ উদ্দেশ্য বুজিব নোৱাৰি তেওঁৰ কথাতে হৰিতৰ দিলে। তাৰ পাচত দুই পক্ষই দুই দৈমন্তৰ নিৰ্দিষ্ট মধ্যস্থলত ওলালগৈ। আবুমুছাই আম্বৰক পোন প্ৰথমে প্ৰস্তাৱ উত্থাপন কৰিবলৈ ক’লে; কিন্তু টেটোন আম্বৰে নত্ৰাই আবুমুছাকে সেই প্ৰস্তাৱ উল্লেখ কৰিবলৈ অনুৰোধ কৰিলে। হোজ্জা আবুমুছাই ‘নিম্বৰ’ত (যোদাত) উঠি চিঞৰি কবলৈ ধৰিলে—“ইছলাম ৰাজ্যত যি বিহগত গঢ়িছে, তাক সমূলৰূপে উভলি নেপলাৱে, আগলৈ ইয়াৰ পৰা হৰেক ৰকম বিপদৰ ভয় আছে, সেইবাবে ভাবি বিপদৰপৰা ৰক্ষা পাবৰ নিমিত্তে আৰু মুছলমানসকলৰ বঞ্জন-দন্দৰ কণ-কঠীয়া মাৰিবৰ নিমিত্তে, মই মাৰিয়া আৰু আলী দুইকে খলিফা পদৰ পৰা গুচালোঁ। এতিয়া তৃতীয় মানুহ এজনক সেই পদত বৰণ কৰা হওক।” এই বুলি আবুমুছাই নিম্বৰবপৰা নানিলত, আনৰে তেতিয়াই তাত উঠি কবলৈ ধৰিলে—“আপোনালোকে এইটো শুনিবো যে, আবুমুছাই আলীক খলিফা-পদৰ পৰা গুচাইছে। ময়ো তেওঁৰ মতত মত দিছো আৰু তেওঁক পদচ্যুত কৰি মাৰিয়াক সেই পদত বৰণ কৰিলোঁ। হজৰত মাৰিয়াই আমাৰ বৰ্ত্তমান খলিফা। কাৰণ, মাৰিয়া হজৰত ওহমানৰ হত্যাব প্ৰতিশোধ লবলৈ সাজু আছে আৰু তেওঁ প্ৰকৃত উত্তৰাধিকাৰী আৰু তেওঁৰ দাবী অক্ষয়ণ্য।”

সেনাপতি হজৰত মুখৰ পৰা এনে আচৰিত কথা শুনি, হজৰত আলীৰ

হজৰত আলীৰ সৈন্তবিলাকৰ
অসন্তুষ্ট আৰু তেওঁৰ বিৰুদ্ধা-
চৰণ।

সেনাবিলাকৰ মূৰত বেন আকাশী চৰগহে ভাগি
পৰিল। সিহঁতে নিজৰ সেনাপতিৰ এনে
ঘিণলগা কামৰ নিমিত্তে তেওঁক নানা প্ৰকাৰ
বচা-বচন বুলিবলৈকো নেৰিলে। আবুমুছায়ে

আমৰৰ টেঞ্চবাগিৰ নিমিত্তে তেওঁক নঠৈ গালি শপনি পাৰিবলৈ ধৰিলে । পাচত তৎনেপাই হজৰত আলীৰ বুৰাৰিৰ পাত্ৰ হোৱাত আৰু সাধাৰণৰ গৰিহনাৰ ভয়ত, আবুমুছা মক্কালৈ পলাই গ'ল । চিৰিয়াৰ সৈন্তবিলাকে দামেস্কলৈ গৈ মাৰিদ্দাক ভবিষ্যৎ আনন্দ-বাতৰি জনালে । হজৰত আলীৰ সৈন্তবিলাকে বিপক্ষৰ কূটনীতিৰ নিমিত্তে সিহঁতক নঠৈ গালি শপনি পাৰি আৰু শাও দি দি গুচি গ'ল ।

ইফালে আবুমুছা আৰু আমৰৰ ওপৰত সন্ধিৰ সূত্ৰ নিৰ্দ্ধাৰণৰ ভাৰ দিয়াত, কুফাবাসীয়ে বৰ বেজাৰ হৈ হজৰত আলীক কবলৈ ধৰিলে—“আপুনি মাহুহৰ বুদ্ধিৰ ওপৰত বিচাৰভাৰ দি নিতান্ত অবিবেচনাৰ কাম কৰিলে । মাৰিদ্দাই হজৰত মোহাম্মদৰ (দঃ) উপযুক্ত প্ৰস্তুত উত্তৰাধিকাৰীৰ বিৰুদ্ধাচৰণ কৰি আহাছতা'লাৰ শত্ৰু হৈছে । তেনে জানি আহাৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰি বিপক্ষ-দলৰ বিৰুদ্ধে গিয় হোৱাটোৱেই উচিত আছিল । আমাৰ বিবেচনাৰে এতিয়াও সিহঁতক নিপাত কৰিবলৈ পুৰুষাৰ্গ কৰা উচিত ।” হজৰত আলীয়ে ক'লে—“প্ৰতিজ্ঞা ভঙ্গ কৰা বা মুখৰ পৰা ওলোৱা বাব্দ লঙ্ঘন কৰা মহাপাপ । সেইদেখি, মই যিটো এৰাৰ আদেশ কৰিছোঁ, প্ৰাণান্তেও তাৰ অন্তথা কৰিব নোৱাৰোঁ ।” তেওঁলোকে ক'লে—“এনেস্থলত আহাছতা'লাত বাজে কোনো মধ্যস্থ বা বিচাৰক হব নোৱাৰে । আপুনি বৰ গৰ্হিত বাম কৰিছে, তাৰ নিমিত্তে আপুনি অনুতাপ কৰা উচিত ।” হজৰত আলীয়ে ক'লে—“আপোনালোকে এইটো ভাবি চোৱা উচিত যে, যেতিয়া মাৰিদ্দাৰ সৈন্তবিলাকে যাঠ ব আগত পবিত্ৰ কোৰআন স্বৰিক বান্ধি, “শান্তি ! শান্তি !” বুলি আকাশ-ভেদী আটাই পাৰিছিল, তেতিয়া মই কৈছিলোঁ, এইটো শত্ৰুবিলাকৰ ধুৰ্ভাণি মাথোন । কিন্তু আপোনালোকে নিজেই মোৰ ইচ্ছাৰ বিৰুদ্ধে বণ বন্ধ কৰিছিলে । ময়ো তেতিয়া অগত্যা সন্ধি কৰিবলৈ মত দিছিলোঁ । এতিয়া কেতিয়াও মই মুখৰপৰা ওলোৱা বাব্দৰ ব্যতিক্ৰম কৰিব নোৱাৰোঁ ।”

তেওঁলোকে হজ্জৰত আলীৰ এই কথাত সন্তুষ্ট নহৈ, আক্ৰুনা-বেন্-রাহেবক
 নিজৰ সেনাপতি পাতি, মাৰিয়ার বিৰুদ্ধে থিয়
 হ'ল। হজ্জৰত আলীৰ দলবপৰা 'খাৰিজ'
 (পৃথক) হৈ যোৱাত এই দলটোৱে 'খাৰিজী'

নাম পালে। ক্ৰমে নাহৰ্বে'ৰা বোণা ঠাইখনত কুফা, বছ'ৰা
 আৰু আববৰ পৰা ২৫ হেজাৰ সৈন্য গোট খালে। হজ্জৰত আলীয়ে
 সিহঁতক বহুত বঢ়াই বুজায়ো সংপৰ্ণলৈ ঘূৰাব নোৱাৰিলে। অবশেষত
 সিহঁতৰ আগত থিয় হৈ, বাতে বক্তৃপাত নোহোৱাকৈ বিদ্ৰোহ দমন হয়,
 এটা নিচান উৰুৱাই ঘোষণা কৰিলে—“খোদা আৰু বচুলাৰ নিমিত্তে, ধৰ্ম্ম-
 ৰাজ্যৰ শাস্তিৰ নিমিত্তে, বিবিলাকে এই নিচানৰ ছাঁত গোট খাব, নাইবা
 শত্ৰুতাচৰণ এৰি কুফালৈ উভতিব, তেওঁলোকক ক্ষমা কৰা হব। তাকে
 নকৰিলে, আল্লাৰ নাম লৈ শপত খাই কৈছো যে, ইছলামৰ অনিষ্ট চিন্তা
 কৰা এটি প্ৰাণীও জীয়াই থাকিবলৈ নিদিওঁ।” এই কথা শুনি ৪ হেজাৰ
 সৈন্যত বাজে বাকী সৈন্যবিলাকে খাৰিজী দলপতি আক্ৰুনাৰু এৰি গুচি
 গ'ল। আক্ৰুনাই এই ৪ হেজাৰ সৈন্যেৰে সৈতে হজ্জৰত আলীক আক্ৰমণ
 কৰিলে; হজ্জৰত আলীয়ে এনে অসহায়হাৰত বৰকৈ বিবক্ত হৈ, এই চুট
 দলটোক দলন কৰিবলৈ আদেশ দিলে। অলপ পৰতে ৯ জন সৈন্যই
 কোনোমতে পলাই প্ৰাণ ৰক্ষা কৰিলে আৰু বাকী গোট্টেই সৈন্য বণত পৰিল।
 হজ্জৰত আলীৰ ফাঁদে নাখোন ৯ জন 'শ্বহীদ' হ'ল।

মিচিৰত মহা বিপ্লব ।

নাৰিয়াই কেৱল দামেক লৈয়ে সন্তুষ্ট হব নোৱাৰিলে । তেওঁৰ ৰাজ্য
বিস্তাৰৰ ধাউতি দিনক দিনে দোপতদোপে
মোহম্মদ-বেন্-আবুবকৰক আৰু
মালিক আলেস্তাৰক মিচিৰলৈ
পঠোৱা। আলীক ধংস কৰি গোটেই সাম্ৰাজ্যৰ অধিপতি
হব, তাৰ উপায় বিচাৰিবলৈ ধৰিলে। এই
সময়ত নিবাহ ছাইদ-বেন্-কায়েছ মিচিৰৰ শাসনকৰ্ত্তা আছিল। নাৰিয়াই
সকলো ঠাইত প্ৰচাৰ কৰি দিলে যে, ছাইদ তেওঁৰ এজন প্ৰধান বন্ধু।
সেই বাবেই হজৰত আলীৰ লগত ইমান বিবাদ হোৱাতো, ছাইদে তেওঁৰ
কেতিয়াও বিপক্ষতাচৰণ কৰা নাই আৰু এই নশ্বৰ ছাইদৰ নাম জাৰু কৰি
এখন চিঠি লিখিলে যে, নাৰিয়ালৈ তেওঁৰ শ্ৰদ্ধা আৰু বৰ বন্ধুতা থকাৰ
নিমিত্তেই, হজৰত ওছমানৰ হত্যাৰ প্ৰতিশোধ-প্ৰাৰ্থী দলক আক্ৰমণ নকৰিলে
আৰু ক্ৰোধ কৰি সেই জাশ-চিঠি খন নিচিনা দূতৰ হাতত দি দামেকলৈ
পঠিয়াই বাটতে হজৰত আলীৰ হাতত ধৰা পোৱাৱালে। ধৰ্ম্মভীৰু, উদাৰচিত্ত,
পোনপটীয়া হজৰত আলীয়ে শত্ৰুৰ টেকৰানি বুজিব নোৱাৰিলে। তেওঁ বুজিলে
যে, সচাঁকৈয়ে ছাইদে নাৰিয়াৰ ফসীয়া চহুছে। ভানী বিপদ আশঙ্কা কৰি
তেওঁৰ ঠাইত মোহম্মদ-বেন্-আবুবকৰক পঠিয়াই, তেওঁক তাৰ পৰা অনালে।
মোহম্মদে মিচিৰৰ শাসনভাৰ লৈয়ে, মুখাল মুখাল মানুহবিলাকক অৰাবতে
সন্ধে কৰি তাৰপৰা খেদাবলৈ ধৰিলে। সেই কাৰণে অতি সোনকালে
মিচিৰ ৰাজ্যত ঘৰুৱা-বিবাদে ভুমুকি দিলে। এনে অৱস্থা দেখি হজৰত
আলীয়ে আকৌ মালিক আলেস্তাৰক মিচিৰৰ
শাসনকৰ্ত্তা পাত্তি পঠিয়ালে। নাৰিয়াই এই
বাতৰি পাই, আৰব আৰু মিচিৰৰ সীমাৰ এজন মানুহৰ ঘৰত মালিক

আলেস্তাৰৰ প্ৰাণৰক্ষা।

আলোকিতক বিহু খুৱাই মাৰি, আমৰক চুহেজাৰ সৈন্য দি মিচিবলৈ পঠিয়ালে ।

আমৰ তাত ওলোৱাত, অধিকাংশ মিচিৰী তেওঁৰ
মোহম্মদৰ প্ৰাণবধ ।

ফলীয়া হ'ল । ক্ৰমে বণ আবস্ত হ'ল ।

মোহম্মদক আমৰে বণত বন্দী কৰি গাধাৰ ছালেৰে মেৰিয়াই, জীয়াই
জীয়াই পুৰি মাৰি পেলাই মাৰিগাৰ প্ৰতিনিধিস্বৰূপ মিচিবৰ শাসনকৰ্ত্তা হ'ল ।

হজৰত আয়েম্মাই তেওঁৰ ভায়েক মোহম্মদৰ প্ৰতি এনে নিৰ্দয় ব্যৱহাৰ
কৰা কাহিনী শুনি কান্দি কান্দি মছজিদত বহি মাৰিয়া আৰু আমৰক
পাবেমানে শাও দিবলৈ ধৰিলে । হজৰত আলীও, আলেক্সাৰ আৰু মোহম্মদৰ
এই নিদাক্ষণ মশ্বযাতী বাতৰি শুনি, শোকত অধীৰ হ'ল । মাৰিয়াৰ
শক্ৰতাচৰণ দোপতদোপে চৰি যোৱা দেখি, হজৰত আলী নিতান্ত দুঃখিত
হ'ল । যি ভাৰ গ্ৰহণ নকৰি বহুত আঁতৰত থাকিবলৈ যথাসাধ্য পুৰুষাৰ্থ
কৰিছিল, কিন্তু অগত্যা কৰ্ত্তব্যৰ অনুবোধত বাধ্য হৈ তাক গ্ৰহণ কৰি
এতিয়া এনে বিলাই ! যিবিলাকে ববকৈ অনুবোধ কৰি এই ভাৰ লোৱাই,
তেওঁৰ বশতা স্বীকাৰ কৰিছিল আৰু খলিফা পদত বৰণ কৰি, তেওঁক
সহায় কৰিম বুলি প্ৰতিজ্ঞাবদ্ধ হৈছিল, আজি এজন এজন কৈ তেওঁলোক
সকলোৱে গা এৰা দি, শক্ৰবিলাকৰ লগত নিলি চতুৰ্গুণ অশাস্তিৰ
ভুই তুলি হজৰত আলীক হায়বাণ কৰি তুলিছে । হায় হায়, শাস্তিৰ নিমিত্তে
শাসনভাৱ লৈ সকলো ঠাইতে অশাস্তিৰ ভীষণ জুবে সাম্ৰাজ্যখনক ছাই
কৰি পেলাইছে ! হজৰত আলীয়ে এই বিপদৰ সময়ত সৎপৰামৰ্শ লবৰ
অভিপ্ৰায়েৰে আক্ৰুমা বেন-আকৰাছক বহুবাৰ পৰা মতাই অনালে । জিয়াদক
তাত তেওঁৰ প্ৰতিনিধিস্বৰূপ গৈ, আক্ৰুমা হজৰত আলীক 'ওচৰলৈ কুকালৈ
আছিল । তেওঁ ক'লে—“এই দাসৰ দেহাত এটোপা তেজ খকাটলৈকে আৰু
এবাৰ কঠোৰ চেষ্টা কৰি চাঁও । শক্ৰৰ বণ-কঠীয়া নেমাবোঁমানে কেতিয়াও
নেৰোঁ ।”

সিকালে দিনে বাতিয়ে মাৰিয়াই হেগ বিচাৰি ফুৰিছে। আন্ধুল্লাৰ বছৰা এবাৰ উৰাদিহ পাই, ছহেজ্জাৰ সৈন্তেৰে বছৰাত মাৰিয়াৰ সৈন্তৰ পৰাম্ভয়। সৈতে হাজ্জ্বানি নামেৰে এজন সেনাপতিক বছৰা অধিকাৰ কৰিবলৈ পঠিয়ালে। জিয়াদে নগৰ বহা কৰিব নোৱাৰিম বুলি ভাবি, হজ্জৰত আলীলৈ বাতৰি দিলে। হজ্জৰত আগীয়ে তেতিয়াই হাৰেছক কিছু সৈন্ত দি পঠিয়ালে। হাজ্জ্বানিয়ে অলপ পৰ হাৰেছৰ লগত বণ কৰিয়ে হাবিল আৰু তেওঁৰ সেই বণতে মৃত্যু হ'ল। মাৰিয়াৰ বাসনা পূৰ্ণ নহ'ল। তাৰ পাচত আন্ধুল্লা বছৰালৈ উভতি আকৌ শাসনভাৰ লগেহি। এই ঘটনা ৫৮ হিজ্জবীত ঘটিছিল।

৩৯ হিজ্জবীৰ আৰম্ভতে আন্ধুল্লাই জিয়াদক ঠবাণৰ শাসনভাৰ লবলৈ পঠিয়ালে। হজ্জৰত আলীৰ খিলাফতৰ দিন ধৰি এই কেই বছৰ ঠবাণত নানাৰকম বেমেজালি ঘটিছিল। জিয়াদে তাত শান্তি স্থাপন আৰু নানা প্ৰকাৰ উন্নতি কৰিবলৈ ধৰিলে। তাত তেওঁৰ যশস্ত্ৰা সকলোৰে কৰিবলৈ ধৰিলে।

মক্কা আৰু মদিনা আক্ৰমণ।

মাৰিয়াৰ ইচ্ছা গোটেই নোচ্ছিম সাম্ৰাজ্যত একচ্ছত্ৰ অধিপতি হোৱা, কিন্তু সাধাৰণে তেওঁক সেইটা সুবিধা নিদিলে—হজ্জৰত আলী তেওঁৰ বাধা। মাৰিয়াই ভাবিলে হেজ্জাবো বাধা থাকিলেও চেইবাৰ আগত সেই বাধা টকিব নোৱাৰে। এতেকে অহো পুৰুষাৰ্থ কৰিব লাগিব। মক্কা-মদিনা হাতলৈ আনিব পাৰিলেই, কুলা শক্তিহীন হৈ পৰিব। এই ভাবি, ৪০ হিজ্জবীৰ আগভাগতে মাৰিয়াই মক্কা আৰু মদিনা হাতলৈ আনিবলৈ 'এবন-আছাৰ্কা

তিনি হেজ্জাৰ সৈন্স দি হেজ্জাজৰ ফালে পঠিয়ালে। এবনে-আছাঁ তাত হঠাৎ ওলালত, হজৰত আলীয়ে নিযুক্ত কৰা ছইজন বিচাৰপতি, সৈন্সৰ অভাবত নগৰ বক্ষা কৰিব নোৱাৰি, কান এৰি গুচি গ'ল। নগৰৰ মাসুহবিলাকে উপায় নেপাই মা'বিয়াৰ বশতাত স্বীকাৰ কৰিলে। তাৰ পাচত নব্বাধন এবনে-আছাঁই পবিত্ৰ মদিনাত বহুত বক্তৃপাত কৰি আৰব্বৰ সীমাত থকা প্ৰদেশলৈ গ'ল। তাতো এই স্বয়তানে হেজ্জাবে হেজ্জাবে নিৰপবাধ প্ৰজাবিলাকৰ প্ৰাণবধ কৰি তেজ-নৈ বোৱালে। তাৰ পাচত এমন আক্ৰমণ কৰিবলৈ গল। তাৰ শাননকৰ্ত্তা আক্ৰুভাই বগত হাৰি নিজৰ ছুটি ল'ৰাক এৰি পলাল। এই স্বয়তানে এই ল'ৰাহুটিকো বধ কৰিবলৈ এফেৰাও কুন্তিত নহ'ল। হজৰত আলীয়ে এই নিৰ্দা আচবণৰ বাতৰি শুনি, এই নৰপিশাচক এই বুলি শাও দিলে—“হে বক্বিল আলেনোন! তুমি আছাঁৰ জ্ঞান আৰু বুদ্ধিশক্তি হৰণ কৰা।” সচাকৈয়ে জীৱনৰ শেহ হোৱাত আছাঁ বদিয়া তৈ আওনৰণেৰে মৰিল।

—:•:—

স্বাহাদৎ ।

হজৰত আলীয়ে এতিয়া সাগৰৰ উত্ৰাৱল গৌত পৰি কক্বকাই:ছ।

হজৰত আলীৰ প্ৰাণবধ
কৰাৰ ষড়যন্ত্ৰ।

বিপদ কেতিয়াও অকলে না:হ। হজৰত আলীৰ

নিজা ভয়েক ওকাদেলে মাজ ধন ভৰাঁদাৰ পৰা

তেওপ বেতন বচাই দিবলৈ এদিন হজৰত

আধীক মনুৰোধ কৰাত, হজৰত আলীয়ে মৰৰ ভিতৰৰ পৰা এডোখৰ জুইত বক্ষা হৈ থকা লো আমি ওকাদেলেৰ হাতত দিব পোছাত, ওকাদেলে ভয় পাই পাচ হুঁহকি গ'ল। তেতিয়া হজৰত আলীয়ে ক'লে—“তুমি মাছুহে কৰা তাকে যদি সহিব নোৱাৰা, তেন্তে প্ৰজাবিলাকৰ ধন-বাৰ অপবাধ কৰিলে, নই নো

মহাবিচাৰৰ দিনা আল্লাহতা'লাই দিয়া তাপ কেনেকৈ সহিম ?" ইয়াতে ডকায়েতৰ মন কুৰাৰি হৈ, এই মহাবিপদৰ সময়ত তেওঁ ককায়েকক এৰি বিয়াৰ ফলীয়া হ'ল। হজৰত আলীয়ে এতিয়া কেওফালে ঘোৰ অন্ধকাৰ দেখিছে। 'যেই ফালেই চায়, সেই ফালেই বিবাদৰ উজ্জ্বল ঢৌ। হায়, ধৰ্মৰাজ্যৰ কি হ'ব—ছুবনবীৰ প্ৰিয়তমবিলাকৰ কি বিলাই হ'ব !

নাহৰৌত্তা-ৰণৰ দিনচেৰেকৰ পাচত, এদিন আন্ধূৰ হুমান মালজ্বান, বাৰাক-বেনু-আন্ধুল্লাহ, আৰু আমৰু-বেনু-বকৰ মক্কা নগৰৰ এডোখৰ নিৰ্জ্জন ঠাইত গোট খাই কথা বতৰা পাতিছিল। ৰণৰ কথা, নিজ নিজ পাৰ্গতালিৰ কথা আৰু বীৰত্বৰ কথা, দেশৰ কথা আদি নানা কথাৰ পাচত খলিফা আৰু বৰ্ত্তমান বিদ্ৰোহৰ কথা উঠিল। তাতে এজনে ক'লে,—"হজৰত আগী, আমৰ, আৰু মানিয়া, এই তিনিজন নবৰিলা ৰাজ্যত শাস্তি নহয়।" তেতিয়াই আন্ধূৰ হুমানে কৈ উঠিল, "যদি তোমালোকে সাহ কৰিব পাৰা, তেন্তে মই আলীক হত্যা কৰাৰ ভাব এৰ পাৰোঁ।" বাবাকে ক'লে, "মই মাৰিয়াক হত্যা কৰিম।" আমৰুৱে ক'লে—"ভাল কথা, মই নিশ্চয় আমৰক যমালয়লৈ পঠিয়াম।" এই দৰে সিহঁতে প্ৰতিজ্ঞাবদ্ধ হৈ, পবিত্ৰ ৰমজান মাহৰ ১৭ তাৰিখ শুকুৰবাৰে এই জঘন্য কাম কৰিবলৈ স্থিৰ কৰি, প্ৰত্যেক নিজ নিজ তৰোৱালত বিহু-সানি বাহিৰ হ'ল। বাবাকে দানেকলৈ গৈ ছেগ চাই মানিয়াক তলপেটত খোচ মানিলে; কিন্তু ঘা সাংঘাতিক নহ'ল। বেজে পনীক্ষা কৰি ক'লে, "ঘা ডোখৰ তপত লো পৰাডোখৰে পুৰিব লাগিব, নাইবা আপোনাক এবিধ পনীয়া ঔষধ খুৱাব লাগিব; কিন্তু পুৰিলে জীৱনৰ আশা কৰা নেযায় আৰু ঔষধ খুৱালে সেই ঔষধ আপোনাক সন্তান উৎপাদিকা শক্তি সমূলি নষ্ট কৰিব।" মাৰিয়াই ঔষধ খাবলৈকে মান্তি হ'ল। হত্যা কৰা তেতিয়াই ধৰা পৰিল আৰু প্ৰত্যেক তাক যমালয়লৈ পঠিয়াই দিয়া হ'ল।

সিফালে আমৰু-বেন-বকৰে মিচিবলৈ গৈ মছজিদত সোমাই সেনাপতি আমৰ বুলি ভাবি ইমান কৌৰেজকে সাংঘাতিকৰূপে আঘাত কৰিলে। সেনাপতি আমৰৰ নৰিয়া হোৱাত সেই দিনা মছজিদলৈ যাব নোৱাৰিছিল। হত্যা-কাৰী ধৰা পৰিল আৰু তাৰ প্ৰাণ বধ কৰা হ'ল। মৰিবৰ সময়ত অপৰাধীয়ে-বৰ আক্ষেপ কৰি কৈছিল,—“মই মিচিবৰ শাসনকৰ্ত্তা কুচক্ৰী আমৰ বুলিহে আঘাত কৰিছিলোঁ, কিন্তু আল্লাৰ ইচ্ছা অশুদ্ধপ আছিল।”

আন্ধুৰ হুমানো কুফালৈ গৈ কেতাব নামেৰে এজনী চটাই-পাথৰী তিবোতাৰ ঘৰত আশ্ৰয়ী হ'ল। এই তিবোতাজনীৰ বেইজনমান আপোন মাহুহন নাহাৰোৱা এণত মৃত্যু হোৱাত, তাই হজৰত আলীক কেনেকৈ বধ কৰি প্ৰতিশোধ লব, তাৰ চেষ্টাত আছিল। আন্ধুৰ হুমানো এই তিবোতা জনীৰ প্ৰেমত মুগ্ধ হৈ তাইক নিকাচ কৰিবৰ ইচ্ছা প্ৰকাশ কৰিলত, তাই ক'লে, “মি যোঁতুক স্বৰূপ মোক দেহহাম (সোণেৰ মোহৰ) এহেজাব, বন্দী বেটা এহাল, আৰু আলীৰ কটা-মুৰ আনি দিব, মই তেওঁৰ লগতে বিয়া হম।”

আন্ধুৰ হুমানো তৎক্ষণাত এই প্ৰস্তাৱত মান্তি হ'ল। এই নবাধম নিৰ্দিষ্ট দিনা নিজৰ কাম সমাধা কৰিবলৈ বাহিৰ হ'ল আৰু সেই তিবোতা জনীয়ে ৰাৰ্দিন আৰু স্বাৰিব নামেৰে দুজন মাহুহ কামত সহায় কৰিবলৈ লগত দিলে।

বম্জান মাহৰ আদিৰেপৰা হজৰত আলীয়ে নিজৰ মৃত্যুৰ বহুত ঔৎপাতিক পূৰ্বদক্ষণ দেখিছিল। তেওঁ তেতিয়াৰে পৰা সদায় বন্ধুবিলাকক সদ-উপদেশ দি সময় কটাইছিল। এদিন তেওঁৰ বুকুখন এৰিবলৈ ধৰিলে আৰু সেই অৱস্থাতে অৱক্ষ্যত শুনিবলৈ পালে—“হুৰ্ৰল মানব হুদয়ৰ নিমিত্তে ধৈৰ্য্যাবলম্বন আৱশ্যক, কাৰণ আসন্ন মৃত্যুৰ ঔষধ নাই।”

চাওঁতে চাওঁতে ১৭ই বম্জান পালেহি। বাতিপুৱাই হজৰত আলী মছজিদলৈ ওলাল। চোতালৰ পৰা শুনিলে ঘৰৰ পশু পক্ষীবিলাকে মহা

হাই কৰি উঠিছে। চাকৰে সিহতক ফুটুটুয়াই নিমাত কৰিবলৈ চেষ্টা কৰিছে। হজৰত আলীয়ে ক'লে—“ব'বা, বোধ হয় মোৰ মৃত্যু ওচৰ চাপিছে বুলি সিহঁতে কান্দিছে।”

“নিয়তিয়ে নিজ হাতেৰে যি দিনা
 কপালত যিটি লিখিলে আহি,
 নাই পৰ্চু সেই আখৰৰ
 সিদৰে জীৱন চলিব ভাহি।
 চকুৰ পানীৰে নৈ বৈ য'ক,
 হিয়া যদি ভাগে শোকতে হয়,
 তথাপিতো জানো পাৰে নে গুচাব ?
 কপালৰ ছাপ্ লগতে যায়।”

—ওমৰতীৰ্থ।

শ্বয়তানহত আগেয়ে মছজিদত সোমাই আছিল। হজৰত আলীয়ে মছজিদৰ ভিতৰলৈ সোমোৱাৰ সময়ত নবাধন তিনিওটাই তেওঁক দেখি কৃত্ৰিম খন্দ দেখুৱাই, কেওটাই ফাকতি কৰি দন্দ কৰিবলৈ ধৰিলে। কথায় কথায় তবোৱাল উলিয়াই ল'লে আৰু দন্দ এৰি, ৱাদানে হঠাৎ হজৰত আলীক জোৰেৰে এটা কোব মাৰিলে, কিন্তু সেই কোবটো তেওঁৰ গাত নপৰি ছোৱাৰত পৰিল। তাকে দেখি, আন্ধুৰহ'মানে হজৰত আলীৰ মূৰত কোব মাৰিলে আৰু হজৰত আলী ঘাইল হৈ মাটিত পৰি গ'ল। ৱাদান আৰু স্বাৰিব তেতিয়াই পলাই গ'ল, কিন্তু পাপিষ্ঠ আন্ধুৰহ'মান বিবুদ্ধি হৈ তবোৱালেৰে সৈতে এঠাইত লুকাই থাকিল।

আন আন মানুহ ফজৰৰ নামাজ পঢ়িবলৈ মছজিদলৈ আহি খলিফাৰ এনে শোচনীয় অৱস্থা দেখি হায় হায় কৰি চিঞৰি উঠিল। তাকে শুনি,

তেওঁৰ শিষ্যসকল দলে দলে মছজিদলৈ আহি বিলাপ কৰিবলৈ ধৰিলে । তেওঁলোকে হজৰত আলীক হত্যাকাৰীৰ সন্মুখে স্তম্ভিলত, তেওঁ মাথোন ইয়াকে ক'লে—“আপোনালোকে সোনকালে তাৰ বিষয় জানিব পাৰিব ।”

হজৰত আলীৰ শিষ্যসকলে তেতিয়াই আন্দুৰ্ৰহমানক তৰোৱালেৰে সৈতে ধৰিলে । তেওঁলোকে তৎক্ষণাত তাক হজৰত আলীৰ আগলৈ আনিলে । তেওঁ তাক নিজৰ ডাক্তৰ পুতেক হাচানৰ হাতত দি ক'লে, “তাৰ যাতে কোনো বিষয়ত এতিয়া অভাব নহয় আৰু মোৰ অবিহনে একে কোবে তাৰ প্ৰাণবধ কৰিবা ।” মহাত্মা হাচানে পিতৃবাক্য সেই মতেই পালন কৰিছিল । লাহে লাহে হজৰত আলীৰ মাত সৰু হৈ আহিল । ঘাইল হোৱাৰ দুদিনৰ পাচত, ১৯ শে ৰমজান (৬৬১ খৃঃ, ৪০ হিঃ) ৬৩ বছৰ বয়সত তেওঁৰ কাহে আক্‌দচ্ (পবিত্ৰাত্মা) নম্বৰ দেহ-সজা এৰি অনন্ত বিশ্বশ্ৰেষ্ঠৰ লগত মিলিল গৈ । (১) কুফাৰ মছজিদৰ চোতাবত তেওঁৰ পবিত্ৰ দেহ ‘দফন’ (সমাধিস্থ) কৰা হ’ল । (২) তেওঁ ৪ বছৰ ৯ মাহ কাল ৰাজ্য শাসন কৰিছিল । (৩)

(১) কোনোৰ মতে ঘাইল হোৱাৰ তিনদিন পাচত, কোনোৰ মতে চাৰি দিন পাচত, আৰু কোনোৰ মতে ৫৯ বছৰ আৰু কোনোৰ মতে ৩৬ বছৰ বয়সত তেওঁৰ ‘গুফাত’ হৈছিল ।

(২) কোনোৰ মতে মহাত্মা হাচানে ৭ মদিনালৈ আনি নিজৰ মাক বিবি স্বাতিমাৰ কবৰৰ কাষতে “দফন” কৰে ।

(৩) কোনো কোনোৰ মতে ৪ বছৰ ৩ মাহ ।

বাক্বেজী সম্প্ৰদায় ।

খোলাফায়ে বাশ্বেদীননকলৰ পাচত, এজন ইহুদীয়ে ইছলাম গ্ৰহণ কৰি এটা ন-সম্প্ৰদায়ৰ সৃষ্টি কৰে। এই সম্প্ৰদায়ক শ্বিয়া বা বাক্বেজী (১) বোলে। তেওঁলোকে মহাত্মা হজ্ৰত আলী আৰু তেওঁৰ বংশধৰনকলৰ প্ৰতি অতিপাত শ্ৰদ্ধা দেখুৱায়। তেওঁলোকৰ মতে, হজ্ৰত আলীয়েই হজ্ৰত মোহম্মদৰ (দঃ) প্ৰকৃত উত্তৰাধিকাৰী আৰু আগৰ তিনিজন খলিকাই বলেৰে খিলাফত গ্ৰহণ কৰিছিল।

আকৃতি ।

হজ্ৰত আলী তেজগোৰা, ছুটি-চাপৰ আৰু দেখিবলৈ বৰ গুৱনি মানুহ আছিল। মুখত ঘন আৰু বৰ দীঘল ডাঢ়িয়ে শোভা দিছিল। তেওঁৰ মূৰত চুলি নাছিল, তেওঁ তপা আছিল, তেওঁৰ বুকু বহল আৰু ঘন ক'লা নোমেৰে ঢকা। চকু দুটা ডাঙ্গৰ আৰু উজ্জল, মুখখন ফুলি থকা গোলাপ ফুলৰ দৰে বৰসুন্দৰ, দেখিলে মৰম লগা আছিল। তেওঁ সদায় হাঁহি-মুখ। কাফ্ৰ বহল, গা শকত-আৱত। বাহু দুটা আজানুস্থিত, বনী। তেওঁ ছবছ হজ্ৰত বহুল-কৰিমৰ (দঃ) দৰে খোজ কাঢ়িছিল।

(১) বাক্বেজীৰ বিপৰীত এক সম্প্ৰদায় আছে, তাক 'খাবেজী' বোলে। এই খাবেজী বিলাকে হজ্ৰত আলী আৰু তেওঁৰ বংশধৰবিলাকৰ পৰম শত্ৰু। বৰ্তমান গোটেই ইৰাণ, উজ্বেক বাজাৰ অৰ্দ্ধাংশ আৰু প্ৰশান্ত মহাসাগৰৰ দাঁউকৰায়া খনচেবেক মুছলমান বাজাত শ্বিয়া সম্প্ৰদায়ৰ সংখ্যা বেচি দেখা যায় আৰু চিবিয়া আৰু ইৰাক প্ৰদেশত কিছু পৰিমাণে খাবেজী শ্ৰেণীৰ মানুহ দেখা যায়। বৰ্তমান পৃথিৱীৰ বজাবিলাকৰ মাজত ইৰাণৰ সম্ৰাট্টেই মাখন শ্বিয়ামজাবলঘা। কাৰবালা ক্ষেত্ৰ শ্বিয়াবিলাকৰ ঘাই ভাৰ্য স্থান।

পৰিয়াল

হজৰত আনীগে ক্ৰমান্বয়ে ৯টা বিবা কৰিছিল। বিবি ফাতিমাৰ (১) জীৱিতাবস্থাত তেওঁ কেতিয়াও আন বিবি বিদ্বা কৰা নাছিল। বিবি সকলৰ নাম :-

(১) দাতিনা। তেওঁৰ গৰ্ভত হাচান, হোচেইন, মোহচেন, জয়নৰ আৰু উম্মুকুলচুম।

(২) উম্মা নব্বিনা। তেওঁৰ গৰ্ভত আকাছ, জা'ফৰ, আকুনাহ আৰু গুহ্‌ন।

(৩) দাবলা। তেওঁৰ গৰ্ভত আৰু, হাছ আৰু আবুব্বৰ।

(৪) আৰুনা। তেওঁৰ গৰ্ভত মোহম্মদ আছ'গৰ আৰু যাহ'ইয়া।

(৫) শাহবা। তেওঁৰ গৰ্ভত ওনৰ, আকুব আৰু বোবেগ।

(৬) ইনামা। তেওঁৰ গৰ্ভত মোহম্মদ আছ'ত।

(৭) খাও। তেওঁৰ গৰ্ভত মোহম্মদ আকুব।

(৮) উম্মেছাইদ। তেওঁৰ গৰ্ভত উম্মোল হাচান, বাম্বলা কোববা; আৰু উম্মুকুলচুম।

(৯) বোগবিবা। তেওঁৰ গৰ্ভত মাত্ৰ এক বচ্চা।

হজৰত আনীগে, তেওঁৰ ১১টি বচ্চাদ বিবয় পোবা নহ'ল। তেওঁলোক কোন বিবিৰ গৰ্ভতগৈ সেইটো নিশ্চয় বৰিন নে ল'ৰাত, ইয়াত তেওঁলোকৰ নাম দিবা নহ'ল।

(১) হিন্দি শব্দৰত আছে—তিবোতাৰ মাজত চাৰি প্ৰকাৰ তিবোতাইহে মাথোন মানব জীৱনৰ কৰ্ত্তব্য বিষয়ত পূৰ্ণতা লাভ কৰিছে। তেওঁলোকৰ নাম—কোৰাউনৰ বিবি আছিয়া, হজৰত ইছাৰ মাক মৰিয়ম, বহুশ কবিমৰ বিবি খদিজা, বহুশ কবিমৰ জীয়েক ফাতিমা। বহুশ-কবিমৰ (৭ঃ) ওকতৰ ছমাহৰ পাচত বিবি ফাতিমাৰ ওকত হয়।

প্ৰকৃতি ।

হজৰত আলী বৰ উদাৰ বুদ্ধিগক, চৰিত্ৰবান, সন্ধিচাৰক আৰু প্ৰকৃত বীৰ আছিল। যেতিয়া ঘৰুৱা বিবাদ আৰম্ভ হ'ল আৰু আত্মীয় স্বজন ও সেনাপতিবিলাক স্বাৰ্থ সিদ্ধিৰ উপায় বিচৰাত বলিয়া হ'ল, এই প্ৰবল জুই ছুমুৱাবৰ নিমিত্তে চাতুৰী, শঠতা আৰু নিষ্ঠুৰতাৰ আশ্ৰয় লব লাগিছিল। এনে কৰাহেঁতেন নিশ্চয় তেওঁ শত্ৰুকুণ নিশ্চূৰ্ন কৰি, সহজে গোটেই ইছলাম ৰাজ্য নিজৰ তদন্তীয় কৰিব পাৰিলেহেঁতেন। কিন্তু ধৰ্ম্মভোক খলিফাই কেতিয়াও তেনে নব বিলে।

হজৰত ৰছুল-কৰিমে (দঃ) হজৰত আলীক বৰ ভাল পাইছিল। তেখেতে তেওঁৰ আগৰ নাম 'কাদেম' সলাই 'আলী' নাম দিযে। তেখেতে অনেক সময়ত কৈছিল—“আলী মোৰ নিমিত্তে আৰু মই আলীৰ নিমিত্তে। হাৰুণ (Aoran) যেনে হজৰত মছাব সহান-সাবথি আছিল, আলীও হুবহু মোৰ সকলো ঠাইতে সহায়-সাবথি। বি মোক ভাল পাব, তেওঁ যেন আলীক মোৰ বন্ধ বিবেচনা কৰি তেওঁকো তেনেকৈ ভাল পায়। মই সমুদায় জ্ঞানৰ নগৰ আৰু আলী তাৰ দুৱাৰ স্বৰূপ।”

খলিফা হজৰত ওমৰে কোনো ৰাজকীয় কামত আন প্ৰদেশলৈ গ'লে, হজৰত আলীকহে তেওঁৰ প্ৰতিনিধিস্বৰূপে মদিনাত গৈ গৈছিল। হজৰত আলীয়ে খলিফা পদ পাঠ অতি দুখীয়ান সাজ-পাৰ পিন্ধিছিল আৰু সাধাৰণ ভাবে দিন কটাইছিল।

হজৰত আলী বিদ্যাভুৱাণী আৰু নিজে কবি আছিল। তেওঁৰ জ্ঞান-গম্ভীৰ উপদেশবিলাক পঢ়িলে সংসাৰ-আসক্তি দূৰ হৈ অন্তৰ খোদাতা'লাৰ ভক্তি-ৰসেৰে পূৰ হগ। প্ৰত্যুৎপন্নমতিত্ব গুণৰ নিমিত্তে তেওঁ সকলো ঠাইতে জনাজাত আছিল। তেওঁ সদায় মুছলমানবিলাকক কৈছিল—“সাৱধান।

আন আন মুছলমান ভাইসকলৰ বন্ধুতা এৰি দন্দ-খৰিয়াল লগাই নিদিবা । পাল এৰা ছাগলী যেনেকৈ শিয়ালৰ অীম হৈ পৰে, তেনেকৈ যিসকলে ভ্রাতৃ বান্ধনি এৰে, তেওঁলোক স্বয়তানৰ অধীন হয় । সেই নিমিত্তে, যি সকলে সাম্ৰাদায়িক আৰু ধৰ্ম্মকামত মতাস্তৰ ঘটাব, মোৰ কাপোৰ তেওঁলোকে পিন্ধিলেও তেওঁলোক শাস্ত নেপাব ।”

হজৰত আলীয়ে ছালছিগা নিঠকৰাৰ হুথ গুচুৱাত আৰু আলহীক 'সোধ-পোছ কৰাত বৰ যত্ন কৰিছিল । তেওঁৰ খজ্ৰ সমূলি নাছিল আৰু আন্নাব কামত তেওঁ তেনেই আত্মসমৰ্পণ কৰি দিছিল । ইয়াতে প্ৰিয় পাঠকৰ ওচৰত বেইটমান ঘটনা উল্লুকাব খঞ্জিছোঁ ।

এদিন হজৰত বহুল কৰিমে (দঃ) আলীৰ ঘৰলৈ গৈ, নাতি হাচান আৰু হোচেইনক নৰিৱা হৈ পৰি থকা দেখিলে । তেখেতে ক্ৰান্তিমাক ক'লে, “তোমালোকে কোনো সঙ্কল্প বৰা, তেনেহ'ল তোমালোকৰ লৰা দুটি ভাল হ'ব ।” তাকে শুনি, আলী আৰু ফাতিমাই তিন দিন বোজা বাথিম বৃনি সঙ্কল্প কৰিলে । আন্নাব ফজলে (কুপাত) ল'ৰা দুটি ভাল হ'ল । প্ৰথম দিন আলী আৰু ফাতিমাই ত্ৰতৰ পাচত গধূলি 'ইফ্ৰাৰ' বৰিব'ণ (মুখত পানীদিবলৈ) বহিছে, এনে সময়ত এজন দুখীয়া মানুহ অতি অনপ অচৰপ বিবা খোবা বস্তু বিচাৰিলে । তেতিয়া আলী অকম্পিতন হ প্ৰত্যাব নিজ নিজ ভাগৰ ি কটা আছিল তেওঁক তাকে দি পে হৈ, তেওঁলোক বেব । শুদা পানীকে খাই বাতিটা বটালে । দ্বিতীয় দিনাও গধূলি । এজন অন্যথ মণনিবাৰ অতি খাব'ণ বিচাৰিলে, তেওঁলোকে সেইদিনাও যি আছিল মানে সকলো তেওঁক দি পেলালে । তৃতীয় দিনাও গৰ্বা । তেওঁলোকে 'ইফ্ৰাৰ' বৰিব'ণ । বাহীতেই এজন নিঠকবা মানুহ অতি অনপ খোবা বস্তু বিচাৰ'ণ, তেওঁ দিনাও তেওঁলোক যি আছিল মানে সেই সঙ্কল্পজনৰ দি পে হৈ, আলী সৎকাৰৰ অল্পম নিদৰ্শন দেখুৱালে ।

এদিন হজৰত আণীয়ে কোনো আবশুৰী কামত তেওঁৰ লগুৱাটোক মাতিলে । কিন্তু লগুৱাটোৱে কোনো উত্তৰো নিদিলে আৰু নাহিলেও । শেষত তেওঁ উঠি গৈ দেখিলে যে, ঘৰৰ এচুকত সি উন্ননি আছে । তেওঁ সুধিলে—“তুমি নো মোৰ এঘাৰ মাতো নুশুনিবা নে ?” লগুৱাই উত্তৰ দিলে—“মই কেওবাৰ মতা শুনিছালোঁ । কিন্তু মন জানো যে, আপুনি এনে অপৰাধৰ নিমিত্ত মোক কোনো শাস্তি নিদিব আৰু আপোনাৰ খাজা নুঠ । সেই বাবে মই উন্ননি এৰি যোৱা নাই ।” এই কথা শুনি, তেওঁ হাঁহি পেগালে আৰু লগুৱাটোক মুক্ত কৰি দিলে ।

এদিন বণ-ক্ষেত্ৰত হজৰত আণীয়ে এটা বিধম্মা শৰুক মাটিত পেলাই নিবন্ধ কৰি, তাৰ বুকুৰ ওপৰত বহি টে টু হিঙ্গিব নিমিত্তে তৰোৱাল দাঙোতহ, সি একো কৰিব নোৱাৰি তেওঁৰ মুখত থ পেলাই দিলে । তেওঁ তেতিয়াই নিজৰ হাতখন কোচখুৱাই নিলে আৰু কাচিবটোক গৰি দিলে । এনে ব্যবহাৰত বৰ আচৰিত হৈ, কাচিবটোৱে তেওঁক গাং বাগ সুধিলে । শ্বেৰে খোদায়ে উত্তৰ দিলে—“চোৰাঁ, মোৰ কোনো স্মৰ্গলাওৰ আশা কৰি তোমাদোকৰ লগত বণ দিবোঁ অহা নাই । আত্মাৰ ধৰ্ম্মৰ নিমিত্তে আমি যুঁজোঁ । যেতিয়া তুমি মোৰ মুখত থ পেলাবা, তেতিয়া তোমাৰ ওপৰত মোৰ বৰ খঙ্গ উঠিব । এই খঙ্গৰ অবস্থাত তোমাৰ মই বটা হস্তন মোৰ নিজৰ অপনাগৰ প্ৰতিশোধ লোবা হ’বহস্তন, ই ধৰ্ম্ম যুদ্ধ নহ’বহস্তন । আত্মাৰ বাগৰ লগত আমি ব নিতা বাগ নিৰ্ভান কৰিবোঁ ৩৩১ নবৰোঁ ।” বৰিৰ চেতন তেওঁৰ বাবহাৰত মুক্ত হৈ-ছলাম বণ কৰিবলৈ ।

এনে উদাহৰণ হস্তত আণীৰ জীবনীত ভাসমান আছে ।

হস্তত আণীৰ খনিটোৱা নেহস্ত “সন্নগণ্ডিমান খেদ ত’নাই বাজহৰ প্ৰকৃত অধিকাৰী” এই কাৰিকি কথা বটা আছিল ।

Office of The Director of Public Instruction, Assam.

No. 20665 B.
D.P.I. 100/30

From

Babu Girish Chandra Chakravarty
Personal Assistant to the
Director of Public Instruction, Assam.

To

Maulvi Fuzuddin Ahmed,
Retired Extra Assistant Commissioner,
Jorhat.

J. R. Cunningham Esq }
C. I. E., M. A. }
D. P. I., Assam. }

Dated 3/11/1930.

Sr.

Subject

ইতিমধ্যে মহাশয় উদ্দেশ্যে
হাজারী মন্ডল উদ্দেশ্যে
নাজারী ওমার উদ্দেশ্যে
হাজারী মন্ডল উদ্দেশ্যে

In continuation of this office letter No. 20035 B dated 20th October 1930, I am directed to state that the Director of Public Instruction has been pleased to approve of the marginally noted books as Prize and Library book for Anglo vernacular Schools, Mukhtabs and Madrasas in which Assamese is the vernacular.

Your obedient servant,
Sd/- G. Chakravarty

Personal Assistant to the D. P. I., Assam
M. A. 111

Khatom Press, Jorhat.